

SPOLEČNOST STRACHU – STR. 7

PŮDA NA PRODEJ – STR. 8

**HYPERMARKET, JEHO PÁN
A OTROK – STR. 12**

**SITUACE V LIBYI,
BAHRAJNU A JEMENU...
– STR. 14**

ÚSTAVNÍ SOUD
A ASOCIÁLNÍ
POLITIKA VLÁDY

ANTIFAŠISTICKÉ SPOJENECTVÍ v NOVÉM BYDŽOVĚ

REPORT:

V sobotu 12. března se udála v malém východočeském městečku událost, na které se pokusil zviditelnit pan Vandas a jeho stagnující DSSS. Je nutno podotknout, že se mu to bohužel podařilo. K jeho exhibici mu však lví měrou pomohl starosta Nového Bydžova Pavel Louda z ODS. Ten vsadil na osvědčenou kartu jeho kolegů Řápkové a Čunka, kteří zneužili problémy v sociálně vyloučených lokalitách pro získání politických bodů v protiromsky naladěné české společnosti. Je nutno zdůraznit, že povětšinou drobná kriminalita, způsobená ghettoizací a sociálním vyloučením, není v žádném případě způsobena etnickým původem tamních obyvatel, ale logikou kapitalistického systému. Ten legalizuje obchod s chudobou (viz různé nebankovní půjčky, vymahačské agentury, sestěhovávaní z lukrativních lokalit do ghatt apod.) a dlouhodobě neřeší tuto složitou situaci.

O starostovi je známo, že využívá obecní prostředky ke své podnikatelské činnosti ve své rodinné firmě a podle očitéch svědků, které jsem potkal na místě, občas profrčí městem ve svém automobilu pod vlivem alkoholu. Vrchol nechutnosti bylo zneužití otřesného činu znásilnění, který pomohl k uvolnění rasistických nálad ve městě. Pojmy jako presumpce nevinny a kolektivní vina asi ve starostově slovníku neexistují.

Pojďme ale k samotné akci. Naše pětičlenná skupina se s pocity očekávání velikosti protinacistické akce vydala z Liberce kolem 9 hodiny. V 11 hodin jsme už byli

několik kilometrů před Novým Bydžovem. Naše auto, ostatně jako všechna příjíždějící auta, bylo zastaveno policejní hlídkou. Jelikož jsme se snažili vypadat co nejcivilněji, byli jsme po zkontrolování batohů a dokladů vpuštěni do města. Měl jsem ale možnost pozorovat chování policistů k mladíkům, kteří stáli před námi a z jejich vzhledu bylo jasné, že jsou ze subkulturálního prostředí. Byli bez důvodu natáčeni na kameru a trapné otázky na drogy byly také realitou. Při průjezdu města bylo jasné, že půjde o velkou neonacistickou akci, jelikož se po ulicích pohyboval velký počet skupinek a to jak agroskínů a různých existencí, tak i militantní části neonacistické scény z Národního odporu a Autonomních nacionalistů. Po dvacetiminutovém hledání nejbezpečnějšího místa na zaparkování auta jsme se přidali k menší skupince antifašistů a společně došli na shromáždění pořádané iniciativou Nový Bydžov není sám!

Ve skutečnosti však tuto akci neměla pod patronátem tato iniciativa, jelikož se shromáždění změnilo na náboženskou akci, která údajně nepodléhá ohlašovací povinnosti. Farářka z místního kostela toto shromáždění zaštitila. Po pronesení proslovů se asi 200 členů dav přesunul od místního kostela do ulice Na Šarlejích. Tam je několik domů, kde žijí Romové a ti se společně s námi rozhodli tuto ulici bránit. Trasa neonacistického pochodu byla povolena právě touto lokalitou. Na této ulici místní farářka svoji akci oficiálně ukon-

čila a vyzvala přítomné, aby se odebrali k modlitbám. Na 95 procent přítomných se však rozhodlo zůstat a pomoci místním Romům bránit jejich obydlí. Na místě bylo přítomno rozsáhlé spektrum organizací od Mladých zelených, Pirátské strany, přes iniciativu V Ústí (neo)nacisty nechceme!, až po zástupce NAL, SocSol, ProAltu a anarchistů.

Oficiálně nahlášená akce DSSS měla začít ve 13 hodin. S blížícím se začátkem neonacistické akce, rostla nervozita i mezi antifašisty a místními Romy. Nakonec jsme dospěli ke shodě, že se pokusíme po vzoru německých antifašistů nenásilně zablokovat nahlášenou trasu DSSS tak, že se posadíme na zem. Předseda SZ Ondřej Liška ujišťoval přítomné lidi, kteří projeví občanskou statečnost poprvé v životě, že se sice páchají přestupek, avšak o několik ulic dále je hrubě porušována Ústava ČR. Ondřej Liška poté požádal velitele policejního zásahu Petra Krásu o to, aby z výše zmíněných důvodů shromáždění DSSS rozpustil. Ten mu nabídl možnost podání oficiální žádosti na místní policejní stanici.

Za pět minut po odchodu politikých celebrit Lišky a Kocába vyzvala PČR přítomné, aby okamžitě opustili prostor, jinak proti nim bude použito donucovacích prostředků. Tuto výzvu ještě během několika sekund 2 x zopakovala. Vzápětí najeli do vstávajících lidí, kteří se však stále drželi v lidských řetězech, policisté na koních a to v plné klusu. Dav byl rozdělen na dvě skupinky, zbytek se opodál bránil policejnímu nájezdu na koních. Jedna skupina byla natlačena za zdi domů a druhá na ocelový plot. Současně je PČR mlátila obušky a házela mezi ně ohlušující třaskaviny. Dav byl nakonec vytlačen o několik desítek metrů dále a tam byl policejním kordonem odříznut od plánované trasy pochodu DSSS. Po tomto zásahu zůstalo několik raněných (např. rozdrčená noha od kopyta koně, či zlomený nos dívky od policejního obušku) a 7 zatčených, včetně jednoho člena naší výpravy.

Dav asi 400 neonacistů, příznivců DSSS a bohužel také místních občanů nakonec prošel po nahlášené trase. Vandas i starosta Louda byli nakonec spokojeni a poděkovali PČR za profesionální zásah proti narušitelům řádně nahlášeného shromáždění. Kolem 18 hodiny asi 20 „spořádaných“

mladíků z DSSS, NO a AN napadlo 3 Romy. Jeden z nich nestihl utéct a skončil v bezvědomí a s otřesem mozku v nemocnici. Komentář pana starosty k sobotnímu zásahu ilustruje to, že se na protiromské nótě hodlá přizívat i nadále.

„Myslím, že se sobotní události dají zhodnotit velmi kladně. Všechny akce proběhly korektně, bez větších incidentů. K závažným zraněním ani škodám na majetku nedošlo. Musím vyjádřit dík Policii ČR, která byla výborně připravena, zvládla organizaci a bezpečnost na výbornou. Jinde bývá terčem připomínek, v Bydžově to bylo naprosto v pořádku. Rovněž tak úředníci odvedli skvělou práci, když se záměr jedné skupiny demonstrantů změnil a místo mítinku najednou chtěli pořádat náboženské shromáždění. Jsem rád, že se nekonal žádný pogrom a nenaplnily se katastrofické

scénáře. Pokud to půjde a nedojdu k úhoně, stále mi totiž do emailové schránky chodí výhrůžné dopisy, budeme v rozjetých akcích pokračovat i nadále, dokud se situace ve městě nezlepší.“

Sobotní události poukázaly na několik trendů. DSSS a další neonacistické organizace pochopily, že Českou veřejnost dokáží oslovit pouze protiromskou nótou a proto této situace budou využívat i nadále. Pravděpodobně se najde i další lokální politik, podobný Loudovi, či Řápkové a využije tento trend ke svému zviditelnění. Události v Novém Bydžově potvrdily i trend, který proti antifašistickému hnutí používá police, řekněme kontinuálně. Tedy rozhánění antifašistických akcí a uvolňování prostoru neonacistickým maršům. Poslední poznatek je již příjemnějšího rázu. I když „tradiční“ antifašistická organizace ANTIFA

již nějakou dobu nepoužívá veřejných akcí k boji proti neonacistům, začínají vznikat lokální iniciativy, které se antifašistické iniciativy začínají chopit samy. Tento trend můžeme pozorovat např. v Ústí nad Labem, ve Zlíně, Liberci apod. Třešnickou na dortu byla také vynikající účast a aktivita místních i přespolních Romů. Takový počet i organizaci Romů na antifašistické akci jsem viděl poprvé a doufám že to nebylo naposled. Doufáme že tento trend bude mít rostoucí tendenci a Romové i ostatní antifašisté budou pokračovat ve spolupráci, která začala v Novém Bydžově a heslo „černí bílí, spojme síly“, naplnila reálným obsahem.

→ Michal Řeháček

¹ http://hradecky.denik.cz/zpravy_region/otazka-pro20110315.html

POCHOD ZA STROMKAŘE

REPORT:

POCHOD

Akce začala v 15:00 před Ministerstvem zemědělství na Těšnově, kde promluvil řečníci z IZPM, Pavel Čižinský a Elena Tulupová a Jaromír Kyzour z Hnutí Duha o této kauze. Promluvil i jeden z dělníků, který byl mezi vykořisťovanými. Byl přečten dopis od Pavla Kunce, předsedy Odborového svazu Dřevo, lesy, voda v němž kritizoval situaci v lesích ČR. Někteří z účastníků pochodu byli oblečení v pracovním oblečení a měli sebou i nářadí. Na akci byli vidět transparenty s hesly jako např.: Strava, ubytování a práce zdarma, Cizinci nejsou na jedno použití, Praotec Čech byl také migrant, Solidarita s vykořisťovanými migranty, atd.. Po projevech byl vysazen smrček do záhonu před ministerstvem. Poté jsme vyšli na pochod podél Vltavy, skrz Letenské sady, kde jsme se na chvíli zastavili a byl zde přečten dopis od slovenského stromkaře, který se nemohl zúčastnit této akce. Poté jsme došli k Ministerstvu vnitra. Tam promluvil Pavel Čižinský a Marek Čaněk z IZPM, který mimo jiné i vtipně poznamenal, že by bylo dobré si sebou nosit do lesa i bochník chleba pro stromkaře. Vystoupil i zástupce Iniciativy Ne rasismu!. Po projevech byl i před Ministerstvo vnitra zasazen smrček. Této akce se zúčastnilo cca 120 lidí, včetně stromkařů, např. z Vietnamu.

→ Dana Hladíková

O CO ŠLO?

Akci nazvanou Pochod za stromkaře uspořádala Iniciativa Za pracovní práva migrantů a migrantek (IZPM) a Iniciativa Ne rasismu! Akcí vyvrcholil Týden za stromkaře, který měl za cíl upozornit na podvody při zaměstnávání cizinců v českých lesích a podpořit lesní dělníky v jejich úsilí o získání nezaplacené mzdy, rychlejší vyšetření tohoto případu, který již přes rok zkoumá policie a zastavení dalšího vykořisťování v lesnictví od stále stejných zaměstnavatelů, které má pokračovat i letos. Někteří cizinci najímaní firmami, na práce v lese, např. na sázení stromků (stromkaři) nedostávali ani pracovní smlouvy, ale smlouvy o rekvalifikaci. Pracovali na pozemcích, o které se

stará státní podnik Lesy ČR, Krkonošský národní park (KRNP) a Národní park Šumava. Lesní dělníci a dělnice pracovali 10 až 12 hodin denně, 6 až 7 dní v týdnu. Dostali jen část platu, hladověli a někteří spali namačkáni v malých místnostech. Vedení jim také vyhrožovalo. Okolo tisíce jich bylo zaměstnáno v letech 2009 a 2010, aniž by za většinu práce dostali zaplacenou. Prostředníkem byly personální agentury (Affumicata, Wood Servis Praha a PBM Union Jobs), které dělníkům neplatily a nechávaly je hladovět. Agentury dodávaly dělníky obří firmě Less & Forest (v r. 2009 měla 4 miliardový obrát), která získala veřejné zakázky. Více se můžete dozvědět např. na stránkách www.migrationonline.cz.

DEMONSTRACE PROTI DEMOLICI MOSTU V BRANDÝSE NAD LABEM

REPORT:

Historický most z roku 1878, který spojuje Brandýs nad Labem a Starou Boleslav se zastupitelé Středočeského kraje rozhodli 4. dubna 2011 zbourat. Most je jedním z posledních tří svého druhu v ČR. Hlavní nosník tvoří jedna z prvních ocelových konstrukcí u nás. Nýtovaná konstrukce most řadí mezi stavby, jako např. Petřínská rozhledna, či Průmyslový palác v Praze. Od roku 2009 je most pro dopravu uzavřen kvůli havarijnímu stavu. Na jeho místě se má stavět železobetonový most za cca 216 200 000 Kč, jehož stavba bude financována z fondů EU. Kauzou se zabývá

Asociace sdružení pro ochranu a rozvoj kulturního dědictví ČR (ASORKD), která zjistila, že studie vypracovaná Ing. Ivanem Šírou ukazuje, že pokud by Středočeský kraj most zrekonstruoval, náklady na stavbu by byly značně nižší, rekonstrukce by neměla přesáhnout 120 000 000 Kč. Asociace ASORKD vyzvalo Ministerstvo kultury, aby přezkumným řízením prohlásilo most za kulturní památku. Demonstraci inicioval MgA. Otmar Průša, který již roku 2008 podal podnět Ministerstvu kultury ČR na prohlášení mostu za kulturní památku. Ministerstvo však podnět zamítlo s tím, že je historicky cenný, ale je v havarijním stavu a obnova mostu by znamenala jeho devaluaci. S demolicí mostu nesouhlasí např. prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá, Fakulta architektury ČVUT v Praze, prof. Ing. Bohumír Voves, DrSc., katedra betonových a zděných konstrukcí ČVUT v Praze, Prof. Tomáš Vaněk, soudní znalec v oboru stavebnictví, prof. Jiří Studnička DrSc., katedra ocelových a dřevěných konstrukcí ČVUT v Praze.

Demonstrace se konala 30. března 2011 od 17.00 před Ministerstvem kultury ČR. Sešlo se cca 12 lidí. Hlavním důvodem nižší účasti bylo zřejmě to, že akce byla oznámena 2 dny předem. Přes ne moc vysokou účast byla demonstrace velmi zajímavá. Demonstrující měli transparenty s fotkami mostu a s nápisy: Pane ministře zachraňte

kulturní dědictví, či s internetovou adresou věnovanou této kauze: www.zachrante-sto-milionu.cz, kde je i internetová petice proti demolici mostu, kterou podepsalo přes 822 lidí. Jeden z účastníků zahrál na trubku a na housle Martin Zbrožek (houslista, herec, zpěvák a moderátor). Martin J. Kadrman z ASORKD promluvil o kauze demolice mostu a také o případu Lázní Kyselka, kterou se tato asociace také zabývá. Kadrman také řekl, že pokud lidé ví o historickém objektu který chátrá či mu hrozí demolice, měl by informovat lidi, média, či se obrátit na ASORKD, který může pomoci. A nespolehat moc na úřady. Kolem účastníků chodili lidé a zajímali se, oč jde a vyjadřovali sympatie se záchranou mostu. Když kolem šla výprava italských turistů, jejich průvodkyně nám řekla, že by rádi věděli oč jde. Když jim překládala příběh historického mostu, o demolici a o milionech navíc, které bude stát postavení nového mostu oproti rekonstrukci stávajícího mostu, vyjadřovali nám turisté podporu a někteří z nich mluvili o mafii. Jejich sympatie a podpora odporu proti demolici byla moc příjemná. Po chvíli jsme začali za doprovodu houslisty Zbrožka, zpívat: „Stop betonářské lobby, neničte nám most. Vy kulturní barbaři, neničte nám most.“ Akce trvala přes hodinu.

→ Dan Hladíková

ÚSTAVNÍ SOUD A ASOCIÁLNÍ POLITIKA VLÁDY

Z DOMOVA:

Na základě ústavní stížnosti skupiny poslanců ČSSD Ústavní soud zrušil balík škrtů v sociální oblasti, schválený parlamentem v prosinci minulého roku. Vzniká proto otázka, zda má toto rozhodnutí širší význam a zda není předzvěstí kolize vládní politiky s Ústavním soudem.

V tomto článku se budeme zabývat nejprve rozhodnutím ÚS a jeho důsledky pro občany postižené škrtu, potom širší otázkou, jaká je role ÚS v procesu tzv. reformy a při

ochraně sociálních práv a základů sociálního státu.

1. VÝZNAM ROZHODNUTÍ PRO SITUACI OBČANŮ POSTIŽENÝCH ŠKRTY

1.1 Obsah zrušeného zákona

Ústavní soud zrušil zákon č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí. Tento zákon

redukoval sociální výdaje a nepříznivě změnil předchozí stav především v těchto oblastech:

- Nemocenská – prodloužení doby nemocenské placené zaměstnavatelem ze 14 na 21 dní, trvalé snížení výše nemocenské
- Podpora rodin – zrušení sociálního příplatku, omezení rodičovského příspěvku a porodného
- Snížení podpor v nezaměstnanosti
- Snížení podpor zdravotně postiženým

1.2 Obsah ústavní stížnosti ČSSD a rozhodnutí ÚS

Ústavní stížnost skupiny poslanců ČSSD směřovala proti neústavnímu postupu při přijímání zákona. Pravice kvůli senátním volbám dlouho tajila své záměry a pak v časové tísní, aby změny platily již od 1. ledna 2011, porušovala běžný zákonodárný postup:

- Zneužitím režimu legislativní nouze k zrychlenému přijetí zákona
- Nepředvídatelným svoláním Sněmovny na mimořádnou schůzi
- Zrušením obecné rozpravy nad návrhem zákona
- Odepřením hlasování již zvoleným senátory, aby senát ještě v předvolebním složení schválil vládní návrhy

To znamenalo, že byla porušena práva opozice na kritiku a vyjádření námitek, věcného obsahu zákona a jeho dopadů na občany se stížností netýkala. ÚS dal stěžovatelům za pravdu, jeho verdikt se však omezil na předmět stížnosti a sociální problematiky nebo smyslu (či nesmyslnosti) zákona se nedotkl. ÚS dospěl k závěru, že postup při přijímání zákona byl protiústavní kvůli neoprávněnému vyhlášení stavu legislativní nouze. Tento důvod už k zrušení zákona stačil, proto se dalšími námitkami ÚS ani nezabýval. Obsah zákonů nehrál v rozhodnutí ÚS žádnou roli, zákon byl zrušen kvůli porušení práv opozice během jeho přijímání.

Navíc ÚS ponechal zákon v platnosti do konce letošního roku. V tomto bodě naopak zohlednil skutečnost, že zrušení s okamžitou platností by „mělo negativní dopad na státní rozpočet“, zatímco negativní dopady zákona na občany ÚS nezajímaly. ÚS tak implicitně posoudil škrtý jako žádoucí nebo přinejmenším přijatelné,

jinak by občany zbavil jejich následků okamžitě.

Vláda díky tomu může předložit zákon s identickým obsahem a jeho přijetí, pokud se odehraje ústavně přijatelnou cestou (tedy běžnou zákonodárnou cestou), nebude v žádném směru odporovat zmíněnému rozsudku. Vzhledem k poměru sil v zákonodárných sborech nebude mít vláda problém takový zákon prosadit. Ministr Drábek jako předkladatel zrušeného zákona už v den vyhlášení rozsudku avizoval, že tento postup předpokládá, a vláda také 23. března schválila nové předložení zákona do sněmovny. Pokud bude zákon opět schválen, stejná právní úprava bude platit znovu a občané ani nepocítí, že Ústavní soud původní zákon zrušil. Jedná se sice o nový legislativní proces a teoreticky mohou zákonodárci vládní návrhy odmítnout nebo pozměnit, ale vzhledem k síle vládní koalice a slabosti opozice není reálné s takovou možností počítat. Jediným bodem, u něž se rysují komplikace při opakovaném schvalování, je snížení platů ústavních činitelů, protože v této souvislosti mezitím v médiích zazněly otevřené projevy nespokojenosti i ze strany poslanců vládní koalice. Jádrem loňských škrťů, tedy masivní snížení dávek pro občany v celé řadě směrů, však velmi pravděpodobně projde schvalováním ve Sněmovně hladce, Senát ovládaný opozicí sice návrh zákona vrátí, ale bude Sněmovnou při opakovaném schvalování přehlasován.

Proto zrušení úsporných opatření Ústavním soudem nemá žádné bezprostřední dopady a velmi pravděpodobně nebude mít ani žádné dlouhodobé důsledky pro situaci občanů postižených škrtý.

Tato skutečnost však v žádném případě neznamená, že by Ústavní soud nemohl zasáhnout proti těmto vládním reformám

kdykoli v budoucnosti na základě dalších ústavních stížností nebo zrušit jiné plánované či probíhající reformy. Přitom může dojít také k posuzování ústavnosti reforem z hlediska jejich obsahu. Poslanci ČSSD souběžně s úspěšnou stížností proti škrtům v působnosti MPSV podali další dvě stížnosti, o nichž ÚS dosud nerozhodl.

Důležitější než obsah tohoto konkrétního soudního rozhodnutí je proto otázka, do jaké míry je možné očekávat, že ÚS bude korigovat vládní reformy, které jsou zaměřeny na redukci nebo odstranění sociálních práv českých občanů.

2. ÚSTAVNÍ ZAKOTVENÍ SOCIÁLNÍCH PRÁV A SOCIÁLNÍHO STÁTU

Pro charakter naší společnosti mají sociální práva a fungující sociální instituce zásadní význam. V případě eliminace těchto práv nebo nefunkčnosti institucí by došlo k podstatnému omezení životních šancí značné části občanů, kteří by si nemohli dovolit uspokojení sociálních potřeb komerční cestou. Sociální práva se týkají zejména následujících oblastí: bydlení, zdravotní péče, péče o zdravotně postižené, pracovních práv a práva na práci, vzdělání, podpory rodin, důchodového zabezpečení, pomoci v nezaměstnanosti a sociální pomoci v nouzi.

Sociální charakter státu není českou Ústavou výslovně zakotven jako například v Německu, ale řada ustanovení ústavního pořádku chrání sociální práva občanů. Sociální práva jsou uvedena ve čtvrté hlavě Listiny základních práv a svobod, která se členěním téměř kryje s oblastmi sociální politiky, pouze právo na bydlení výslovně neupravuje:

- Článek 26 stanovuje právo na svobodnou volbu povolání, právo na práci a zabezpečení v případě nezaviněné ztráty možnosti vydělávat
- Článek 27 právo na odborové sdružování a stávkou
- Článek 28 právo na spravedlivou odměnu za práci a uspokojivé pracovní podmínky
- Článek 29 ochranu žen, mladistvých a zdravotně postižených v zaměstnání
- Článek 30 právo na starobní, invalidní a sirotčí důchod a pomoc v hmotné nouzi
- Článek 31 právo na ochranu zdraví a zdravotní péči
- Článek 32 chrání rodičovství a děti
- Článek 33 právo na vzdělání

Možnost uplatnit tato práva však sama Listina většinou omezuje tím, že je možné se jich domáhat jen v mezích zákonů, které tato práva uskutečňují, ovšem s tím, že

musí být zachována podstata těchto práv. Proto je konkrétní podoba sociálních práv do značné míry závislá na tom, jak jsou upravena běžnými zákony. Vládní koalice tedy může prostřednictvím změn zákonů ovlivnit rozsah sociálních práv, jen nesmí narušit jejich podstatu.

Posouzení případných sporů při porušení Listiny je v pravomoci Ústavního soudu. Vedle toho jsou sociální a ekonomická práva zajištěna také mezinárodními smlouvami. Jedná se zejména o Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Evropskou sociální chartu, a i v případě porušení takto garantovaných práv by měl ÚS zasáhnout.

3. ROZHODOVÁNÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU O SOCIÁLNÍCH PRÁVECH

3.1 Vztah Ústavního soudu k legislativnímu procesu

Ústavní soud nemá napravovat veškeré nespravedlnosti vzniklé v politickém procesu a při rozhodování veřejných orgánů. Jeho zásahy se omezují na ty situace, kdy dojde k narušení ústavně zaručených práv. ÚS neposuzuje zákony z vlastní iniciativy, postupuje na základě ústavní stížnosti.

K abstraktnímu posuzování zákona může dojít na základě ústavní stížnosti skupiny (nejméně 41) poslanců, skupiny (nejméně 17) senátorů nebo prezidenta republiky, za určitých okolností také vlády. Touto cestou postupovali poslanci ČSSD při své úspěšné stížnosti proti balíku vládních úsporných opatření. KSČM nemá sama dostatek poslanců pro podání ústavní stížnosti a ani v Senátu není možné bez ČSSD sestavit opoziční skupinu oprávněnou k podání ústavní stížnosti, proto jsou další ústavní postupy proti vládní politice závislé na ČSSD.

Kromě toho může také každý, kdo je přesvědčen, že byl poškozen na svých ústavních právech nebo svobodách, podat po vyčerpání běžných opravných prostředků ústavní stížnost, a i tento postup může vyústit ve zrušení některých ustanovení napadeného zákona. Tuto cestu mohou poškození použít jen ve své vlastní věci a v případě konkrétního dopadu určitého rozhodnutí na ně samé, nelze požadovat všeobecné posouzení ústavnosti určitého zákona.

3.2 Rozhodovací praxe Ústavního soudu v oblasti ochrany sociálních práv

Účelem této části není posoudit právní kvalitu rozhodování ÚS, nýbrž z širšího hlediska zhodnotit jeho dopady na sociální práva. Při rozhodování používá ÚS komplikované právní postupy, jeho stanoviska k sporným případům proto

nelze předvídat jen podle znění ústavních norem, ale je třeba prozkoumat, jak rozhodoval konkrétní případy týkající se sociálních práv. Značná volnost ÚS má také za následek, že v rozhodování se projevují filosofické, společenské a politické názory soudců. V českých podmínkách vzhledem k mechanismu navrhování členů ÚS prezidentem a jejich potvrzování donedávna pravicovým Senátem v řadách ÚS převažují osoby s pravicovými politickými názory a pravicové tendence v rozhodování se v posledních letech stupňovaly.

Když ÚS při rozhodování zaujme k určitému problému stanovisko, následně se jím v zájmu stability judikatury řídí v podobných případech, výrazné změny jsou výjimečné. Při ochraně sociálních práv je hlavním problémem stanovení rovnováhy mezi protikladnými ustanoveními v Listině – omezením sociálních práv zákonem na straně jedné a zachováním podstaty práv na straně druhé. K ÚS se od jeho vzniku dostalo mnoho stížností na porušení sociálních práv, jeho přístup k nim je obecně nevstřícný. V některých nálezech ÚS své stanovisko k sociálním právům vyložil obsáhleji. Rozlišil v Listině dva druhy práv, občanská a politická na straně jedné a sociální na straně druhé. Ústavní zakotvení sociálních práv trpí podle ÚS dvojím deficitem – jednak předpokládají vynaložení zdrojů, kterých prý „se nedostává“, a proto jsou údajně tato práva jen „relativní“, jednak jsou podle ÚS podmíněná, protože i v mezinárodních smlouvách se předpokládá pouze jejich postupné uskutečňování, nikoli okamžité dodržování, mají prý jen „programovou povahu“. Dokonce ani s touto koncepcí práv není v souladu masivní odbourávání sociálních práv v posledních letech,

což je program s opačnou tendencí, než předpokládají mezinárodní smlouvy, ale ani to ÚS nepohnulo k akci v souvislosti s některými důležitými etapami vládních škrtů v posledních letech. Dodržení sociálních práv garantovaných Listinou ÚS interpretuje téměř jen jako požadavek dodržení zákonů, které jsou k provedení sociálních práv přijímány a které také mohou být pravicovou většinou pozměněny natolik, že vlastně sociální práva ani nechrání. Podle ÚS lze tato práva omezit, pokud při omezení sleduje zákon nějaké legitimní cíle, přičemž ani použité prostředky nemusí být nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejumoudřejší.

Těchto obecných stanovisek se soud drží i při rozhodování významných otázek. V řízení o ústavní stížnosti poslanců a senátorů za ČSSD a KSČM proti Topolánkovu batohu škrtů z roku 2007 ÚS odmítl zasáhnout proti regulačním poplatkům ve zdravotnictví s odůvodněním, že jde o stabilizaci veřejných rozpočtů a s odvoláním na princip zdrženlivosti, tzn. nezasahování do činnosti zákonodárných sborů. Realizaci sociálních práv je podle ÚS třeba posuzovat vždy z hlediska možností státního rozpočtu. A podle nálezu „posoudit otázku účelnosti, vhodnosti a sociální spravedlnosti zákonné úpravy v této oblasti je pouze v pravomoci zákonodárce, do jehož činnosti Ústavní soud kromě případů zjištěné neústavnosti zasahovat nemůže. Jedná se totiž o otázky v podstatě politické, kam primárně spadá i celá oblast tzv. sociálních práv“. Topolánkovy změny se podobaly současným a chystaným škrtům, proto i k těm je možné očekávat podobná stanoviska – verbální uznání sociálních práv, ale jejich vykázání mimo ústavní sféru a odmítnutí zásahu proti jejich omezování.

Vcelku lze k činnosti ÚS v oblasti

ochrany sociálních práv konstatovat, že ÚS během doby dospěl k stanovisku, že sociální práva fakticky klesají na úroveň běžných zákonných nároků a ztrácejí charakter základních práv. Chování soudců navazuje na některé směry právní filosofie, které vedou ostrou hranici mezi občanskými a politickými právy a dalšími základními právy (sociálními, ekonomickými, ekologickými). Odpůrci sociálních práv se snaží argumentovat, že sociální práva mají nárokový charakter, vyžadují angažovanost státu, jsou podmíněna ekonomickým vývojem, nelze je proto přesně ústavně přezkoumat, a tudíž jsou vlastně nevymahatelná a neměla by patřit mezi základní práva. Tato argumentace je věcně pochybená, skutečný problém se sociálními právy spočívá v tom, že odporují základním principům společnosti neregulovaného kapitalismu a omezují jediná skutečně uznávaná „práva“, totiž možnost majetných užívat neomezeně svého vlastnictví bez ohledu na důsledky pro ostatní občany i společnost a těžit z existenční tísně běžných občanů.

4. ROLE ÚSTAVNÍHO SOUDU A SOCIÁLNÍCH PRÁV VE VZTAHU K SOUČASNÝM REFORMÁM

Z uvedených skutečností plyne, že velkou část nespravedlivých reforem bude Ústavní soud ignorovat jako ústavně bezvýznamnou. Rozhodovací praxe ÚS v nedávné minulosti ukazuje, že zřejmě nesplní ani svou předpokládanou roli a nezasáhne ani v případech, kdy k narušení podstaty ústavně zaručených sociálních práv dojde. Nelze sice vyloučit, že při pokračujícím a prohlubujícím se narušování ústavních práv vládními reformami soud v určitém okamžiku v některých směrech zasáhne, ale jeho rozhodování z posledních let nenasvědčuje tomu, že by reformy korigoval ve větším rozsahu.

V žádném případě to ale neznamená, že by sociální práva uvedená v Listině neměla vůbec žádný význam. Vezmeme-li v úvahu, že prakticky od reformy veřejných financí po roce 2002 se česká sociální politika snaží zbavit se sociálních závazků nejprve k vybraným kategoriím „černých pasažérů“ (za vlády ČSSD), poté za pravicových vlád prakticky vůči všem občanům, že od roku

2002 stále v čele rezortu lidé bez základního respektu k lidským právům, pak dílčí zachování sociálních práv je třeba připsat také překážkám, které vytváří v právní rovině Listina základních práv a svobod. Jinak by nic nebránilo přímému zrušení sociálních práv a obnovení poměrů z minulých historických epoch, protože lidskými kvalitami ani politickými záměry v sociální oblasti tehdejší politiky ti současní nepřevyšují. Místo otevřené a úplné likvidace sociálních práv jsou ale samozvaní reformátoři nuceni vymýšlet krkolomné způsoby, jak je podlamovat, obcházet, redukovat nebo přerušit, a dříve než výtvary jejich deformovaného myšlení zapustí kořeny, mohou voliči vývoj napravit. Čeští občané mají také možnost dovolat se svých práv u evropského soudu, i když podstatně komplikovaněji než u ÚS.

Všeobecnou nápravu však nemůže přinést právní postup, nelze očekávat, že by neblahý vývoj společnosti mohl zastavit nějaký ústavní text, to budou muset udělat sami občané při politické aktivitě.

➔ Vilém Gutfreund

SPOLEČNOST STRACHU

Z DOMOVA:

Současná česká vláda založila svou existenci na vyvolávání strachu. K moci ji dostal mediálně silně podpořený, byť iracionální strach z bankrotu a z osudu Řecka. Pokud by se nezačalo jednat, přišel by podle této vlády MMF – strach spojený s aplikací jeho politik má už dnes globální rozměr, stejně tak ale i hněv proti této neoliberalní instituci. Kalousek vyvolává umělý strach, že „nebude na důchody“, pokud neprovedeme penzijní reformu, ze které budou profitovat jen penzijní fondy. Na mikro-úrovni pak jako hlavní strážáci slouží moderní drábové – exekutoři a samozřejmě strach z nezaměstnanosti, který řadu zaměstnanců dostává do situace novodobých nevolníků.

Společným rámcem pro uplatňování politik, které zvyšují nejistotu a šíří strach, je mantra konkurenceschopnosti, která se stala určitým nejvyšším imperativem, závazným pro všechny a všude. V takovém kontextu je člověk jen pracovním faktorem, který se musí přizpůsobovat ekonomickému cyklu. Jeho flexibilita – nejžádanější to vlastnost na trhu práce – by měla být absolutní, což zároveň předpokládá, že jeho nejistota je maximální. Ještě důležitější je ale ve společnosti nadvýroba jeho funkce spotřebitele,

který by měl být zcela infantilní a podléhat všemu, co mu nadiktuje reklama a kupovat, kupovat, třebas i na dluh. Hrozba exekutora ho donutí brát jakoukoliv práci, nechat se jakkoliv ponižovat a vykořisťovat – a to je přesně to, co potřebuje dnešní systém, dnešní „elita“.

Role státu je být dodavatelem určitých služeb pro soukromý sektor. Dodavatel musí být poslušný a poskytovat to, co se od něj žádá – stabilitu, bezpečí pro podnikání a v ideálním případě i legitimitu pro aktivitu „elity“. Zároveň ale za své služby od „elity“ nesmí nic chtít, naopak je jeho povinností nabízet k „volnému používání“ určité sektory, které dříve podléhaly jen státu, ale na kterých je možno si pořádně namastit kapsu. Samozřejmostí je pak rozdělování veřejných zakázek mezi své přítele, kteří se později odvděčí financováním volebních kampaní. U vzdělávání už dávno nejde o šíření kritického myšlení – to by mohlo být elitě nesmírně nebezpečné –, ale o dodávání poslušné, disciplinované, plně technokraticky uvažující třídy, které bude plnit pokyny „elity“ a přitom si bláhově myslet, jak si žije svobodně a „dělá kariéru.“ Platilo vždy, že nejlépe slouží ten, kdo neví, že slouží...

Ve společnosti strachu jsou vlastnosti, které nás činí lidmi – jako je soucit a solidarita s ostatními považovány za slabost, za něco, co oslabuje náš výkon, co destruuje naši konkurenceschopnost – a o tu jde přeci až v první řadě. Taková společnost nemá žádnou ideu, žádnou skutečnou plnohodnotnou vizi – ani ji nemůže mít, protože vše převádí do řeči čísel, lidé z ekonomiky už dávno vymizeli. Objevují se jen jako počty anonymních nezaměstnaných, neplatičů nájemného, stíhaných exekucí...

Když uvažuji o dnešní společnosti, vybavuje se mi oblíbená česká pohádka Hrátky s čertem. V ní se Martin Kabát vydává do pekla, aby zpátky dostal úpisy od princezny a její služebné Káči. Přestože mu mučením vyhrožuje samotný Satan, dokáže se mu vzepřít, když říká: „A ne a ne a ne! V tomhle je celý ten Váš kumšt, zpítomět lidi, udělat z nich ustrašený, zbabělý zvířata.“ Martin Kabát úpisy roztrhá s tím, že „takovou hanbu sám sobě neudělá“. Je určitě zajímavé, že Jan Drda – autor předlohy této pohádky – považoval Martina Kabátu za esenci češství.

➔ Ilona Švihlíková

PŮDA NA PRODEJ

Z DOMOVA:

Půda je základ. V půdě je živo, je plná organismů a přírodních procesů. Z půdy rostou rostliny a stromy, které vytvářejí prostor a podmínky pro život na zemi. Život na Zemi je provázán. Lidé ale tyto vztahy narušují a neberou je v potaz. Půda je předmětem, něčím co lze vyměnit za peníze, bez ohledu na to, co se s ní stane.

SUPER, HYPER, ATD.

Na konci roku 2005 bylo v ČR 560 supermarketů, 190 hypermarketů a 37 nákupních centrech. V roce 2007 obchody zabraly 855 tisíc metrů čtverečních zemědělské půdy, z toho 17 % bylo v první třídě ochrany a šlo o tu nejkvalitnější půdu.

NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ – NESEHNUTÍ zveřejnilo 4.května 2010 výsledky průzkumu ekologických dopadů expanze nákupních řetězců v ČR za posledních 7 let. Nejrozsáhlejší výzkum svého druhu zahrnul supermarkety, hypermarkety, diskonty, nákupní centra či hobby markety vystavěné na našem území v letech 2003–2009. Prodejny nákupních řetězců zabírají nezastavěné plochy a zemědělskou půdu, poškozují přírodu a zvyšují intenzitu automobilové dopravy. Velké prodejny se nedostatečně začleňují do okolní zástavby, čímž se také zhoršuje kvalita bydlení v okolí. NESEHNUTÍ se problematikou velkoprodejen a jejich společenskými a ekologickými dopady zabývá dlouhodobě a prosazuje usměrnění obchodních sítí směrem k větší pestrosti a hustotě lidem dostupných obchodů. Zveřejněné výsledky výzkumu „Environmentální dopady prostorové expanze velkoplošného maloobchodu v České republice 2003–2009“ zahrnují 442 velkých prodejen nad 400 m2 prodejní plochy (229 diskontů, 89 hypermarketů, 78 nákupních center, 18 supermarketů, 17 hobby marketů a 11 specializovaných velkoprodejen). Data pro výzkum byla získána

zpracováním údajů o záměrech veřejně dostupných v informačním systému EIA, kam je dodávají přímo investoři záměrů. Nové velkoprodejny si vyžádaly různě rozsáhlé zábory ploch (volných i zastavěných) – celkem jako 900 fotbalových hřišť. Z celkového záboru 572 ha byla většina plochy (63 %) plocha volná (většinou zemědělská půda polí, luk nebo sadů), zbytek byla plocha zpevněná nebo zastavěná budovami či jinými zařízeními. Výsledný zábor byl využit pro stavbu komunikací a parkovišť (45 %) pro obsluhu prodejních budov, pro samotné budovy bylo použito asi 31 % zabrané plochy, zbytek byl ponechán volný (například pro pozdější expanzi).

V období 2003–2009 bylo vystavěno celkem 6 obřích nákupních areálů na plochách větších než 10 hektarů. Ve všech případech se jednalo o umístění tzv. „na zelené louce“. Celková plocha bujení nákupních areálů do volné krajiny (sídelní kaše) je za roky 2003 až 2009 téměř 230 hektarů. „Ukázalo se, že expanze nákupních řetězců v České republice způsobuje škody na životním prostředí a vyžaduje přijetí účinných regulačních a kontrolních mechanismů“, komentuje výsledky autor výzkumu Jiří Koželouh z NESEHNUTÍ. „Na základě výzkumu, ale i zkušeností s konkrétními případy plánované výstavby velkoprodejen apelujeme na přijetí pravidel pro podporu rozvoje pestré sítě malých obchodů a omezení expanze nákupních řetězců. Aktuálně prosazujeme přijetí takových pravidel ve městě

Brně“ doplňuje Milan Štefanec, koordinátor programu Zaostřeno na hypermarkety z NESEHNUTÍ s odkazem na kampaň BRNO V AKCI. Výzkumná zpráva obsahuje konkrétní regulační návrhy. (www.ochranapudy.cz)

ZAHRAŇICÍ VS. ČR

Nové obří obchodní centrum Arena Park s prodejní plochou 18 tisíc metrů čtverečních má příští rok stát ve Folmavě u hranic s Německem. U sousedů, například v blízkém městečku Furth im Wald, by jeho německému staviteli podle Richarda Brunnera z Průmyslové a obchodní komory v bavorském Řezně povolili plochu maximálně čtyři tisíce metrů. „V Německu je třeba dbát o územní plán, což je vlastně zátěžová studie. Ta zjišťuje, jaké obchody jsou v okolí, jaký mají sortiment, jak jsou velké,“ vysvětluje Richard Brunner. I české obce ovšem mají své územní plány. Zdejší lokální politici je však neustále přepisují ve prospěch nadobchodů. Proti výstavbě velkoprodejen už pak neexistují žádná omezení. Výsledkem je „amerikanizace“ českých měst, která stavěním nových a nových obřích hangárů do nekonečna roztahují své periferie na úkor krajiny, jež má ale do rozlehlosti té americké hodně daleko. Ve Francii může nový hypermarket vzniknout jen na místě dříve zrušené velkoprodejny. V Japonsku musí s vybudováním supermarketu souhlasit živnostníci v okolí. Dle webových stránek britské ekologické organizace Friends of Earth

se přes 50% obratu živnostníků vrací do lokální ekonomiky, zatímco v případě řetězců až 95 % obratu jde pryč z regionu. Pozoruhodné také je, že v Británii, Německu či USA ovládají největší řetězce vlastníci z těchto zemí, ale u nás všechny patří zahraničním majitelům.

PRACOVNÍ MÍSTA

Vznik nových pracovních míst je jedním z uváděných výhod výstavby obchodního centra od investorů a obhájců z řad představitelů samosprávy. Jak ale uvádí NESEHNUTÍ ve svých materiálech, mají tyto obchodní centra vliv spíše negativní. Malý obchodník nemohou konkurovat velkým řetězcům, ztrácejí zákazníky, propouští zaměstnance a krachují. S krachem drobných obchodníků mají potíže i jejich dodavatelé, a tak lidé pracující v prvovýrobě a zpracovatelském průmyslu přicházejí o práci. To, že obchodní řetězce dovážejí zboží převážně ze zahraničí, je známé. Jako příklad si můžeme vzít textil ze zemí třetího světa, či česnek z Číny. Řetězcům jde především o co nejnižší cenu a nejvyšší marži pro sebe. Kvalita, či podpora místních výrobců i přes jejich vychloubačnost na jejich internetových stránkách je druhořadá. Práce v těchto „nadobchodech“ také není lehká. V Německu je např. ve velkoobchodech zakázán nedělní a noční prodej, o což marně usilovali tuzemští lidovci. Zaměstnanci pracují dlouhé směny často bez nároku na zákonné přestávky, často jim nejsou propláceny přesčasy, jsou hlídáni a omezováni v přístupu na toalety. Platy zaměstnanců za stejnou práci se liší, vede se dvojí evidence docházky, atd.. Dle Ekologického právního servisu za 12 měsíců (2005 – 2006) bylo zjištěno inspektořaty práce u osmi největších obchodních řetězců 627 případů porušování pracovněprávních předpisů, přičemž pokuty činili jen 10 000 Kč. V roce 2007 zjistil Státní úřad inspekce práce 425 závad, za které udělil 745 000 Kč pokut. Pro porovnání – celkové tržby deseti největších obchodních řetězců v ČR dosáhly ve stejném roce 289 000 000 000 Kč. Řetězce také využívají agenturního zaměstnávání a zaměstnanec, který není přímo zaměstnancem obchodního řetězce nemá stejná práva, jako přímý zaměstnanec. Má nižší mzdu a nemá výhody jako přímý stálý zaměstnanec řetězce. (www.cenakrajiny.cz)

NA VÝLET DO UMĚLÉHO OSVĚTLENÍ

Slovo výlet si asi většina lidí spojuje s přírodou či kulturou. Dnes se celoročně jezdí či chodí na výlety často na celý den do obchodních center. Ty obsahují kromě obchodů i restaurace, multiplexy, posilovny a kosmetické salóny. Někdy

se nazývají Shopping parky. Jakoby měli něco společného s parkem se stromy, keři, rostlinami, živočichy, čerstvým vzduchem a sluncem.

MÍSTO ZAHRÁDEK KAUFAND

Ve velkých městech je každý kus přírody velmi cenný a bohužel i vzácný. Lidé bydlící třeba v panelácích nemají možnost u svého obydlí pěstovat rostliny. Zahrádkářské kolonie to umožňují. A jsou tak místem relaxace spojené s prací a z kvalit-ňováním a zvelebováním městského prostředí. Jsou i využívanou oázou a místem života pro živočichy, ať už jde o hmyz, ještěrky, hlodavce, kočky, ptáky, atd.. Jedna taková zahrádkářská kolonie byla i na pražském Jarově. Tu ale dostal soukromý majitel a nyní na bývalém ostrovu zeleně stojí kromě pár paneláků Kaufland s velkým parkovištěm. Ani keře a stromy, které lemovaly chodník u zahrádek, nenechali. Ostatně, se stromy si řetězce hlavu nelámou. Známé jsou např. případy kácení stovek stromů, včetně 100 a víceletých kvůli výstavbám obchodů Lidl (patří do skupiny Schwarz ČR, stejně jako Kaufland). Lidl stojí i jednu stanici od Jarova na místě, kde před pár lety byla zeleň.

NÁRŮST DOPRAVY

Dopravní komplikace, které se objevují v jednotlivých případech výstavby velkoobchodů v českých městech, byly potvrzeny i výzkumem NESEHNUTÍ (viz výše). 11 nejproblematictějších staveb způsobilo nárůst dopravy na přilehlých komunikacích o více než 50 % původní intenzity. Více než polovina všech pak vyžaduje nárůsty o 5–20 %. V letech 2003–2009 bylo postaveno 378 parkovišť na povrchu, 23 v podzemí a 10 v budovách a vzniklo 80 000 nových parkovacích míst. (www.ochranapudy.cz)

SATELITY

Satelitní městečka bohatých či rodin zatížených hypotékou také zabrala nemalá území přírody. Velké plochy zabírá malý počet jedinců. Nacházejí se často jen kousek od lesa, či dokonce chráněné přírodní krajiny. Místa, kde byly louky, pole, či „divoká“ příroda, byla představiteli místní samosprávy (často úplatnými) rozkouskována na parcely k prodeji a zástavbě. U těchto městeček není přístup k hromadné dopravě. Počítá se s tím, že každý bude využívat k dopravě auta, která se využívají často jelikož v satelitních městečkách nebývá společenská vybavenost, jsou tu jen oplocené domy. Lidé z měst chtějí mít okolo sebe pocit přírody a přitom chtějí mít blízko do města, kde většinou pracují. Svůj komfort staví nade vše, nad

přírodu a krajinu, která jejich rozhodnutím trpí a je ničena, protože kdyby nebyla poptávka a výstavba na „zelené louce“ bojkotována, zůstala by pole, louky, atd..

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST

Podnikatel a člen ODS Patrik Oulický vlastní v CHKO České středohoří pozemky velikosti 830 000 metrů čtverečních. (rozloha cca 20 Václavských náměstí). Tento „kmoť“ ODS si zde postavil na černo část své rozlehlé haciendy s bazénem, kurtem a dětským hřištěm. Magistrát Ústí nad Labem rozhodl, že masivní zastřešený vjezd do svého království musí zbourat, stavební úřad v Trmicích za porušení zákona pokutu neudělí. Důvod, proč úřad proti jeho dalším černým stavbám nezasáhne, tkví v tom, jak si vyložil zákon. Dle Martina Sommera, vedoucího stavebního odboru úřadu v Trmicích, není důkaz, že stavby využívá. „Museli bychom vidět, že skutečně vodu do bazénu napustil, nebo se v něm koupal. Takový důkaz ale nemáme,“ řekl Aktuálně.cz Sommer. Dle zjištění Aktuálně.cz získal část svých pozemků od Pozemkového fondu. Bylo na něj převedeno 115 zemědělských pozemků o výměře 28,5457 ha za cenu cca pouhého 1 milionu Kč. Oulický v okolí vlastní i lesy, louky, pole a další pozemky.

SLUNEČNÍ ELEKTRÁRNY

Velké plochy, kde dříve byly pole a louky, dnes zabírají panely slunečních elektráren. Boom jejich výstavby u nás začal roku 2008. K 1. listopadu 2010 registroval Energetický regulační úřad 11 251 solárních elektráren. V rámci podpory obnovitelných zdrojů energie garantoval stát výkupní cenu elektřiny ze solárních panelů na dobu 20 let a 15letou návratnost investic. Státu bylo jedno, zda elektrárna bude postavena na půdě, či v opuštěném průmyslovém areálu, a tak lidé s vidinou zisku začali zastavovat i pole a louky. Vlastníci solárních elektráren jsou různí, drobní podnikatelé, ale např. i šéf Svazu průmyslu Jaroslav Míl (elektrárna, kde vlastní podíl, dostala zvýhodněnou půjčku od státu 20 milionů Kč), zpěvačka Tereza Kerndlová, ocelářský magnát Zdeněk Zemek či šéf ČSA Miroslav Dvořák, miliardář Pavel Tykač (majitel mosteckých dolů), miliardář a bývalý spoluvlastník Mostecké uhelné Luboš Měkota, skupiny J&T a PPF, politici z různých stran, atd.. Velkým provozovatelem slunečních elektráren je ČEZ (vlastní jich osm), a také firmy, u kterých není známo, kdo je vlastní. Mají anonymní akcie na majitele nebo sídla na Kypru či v Lucembursku, kde nelze vlastníky dohledat. Skupina, u které se neví, kdo jí vlastní, je i FVE Czech, která do solárního obchodu

dala 5 miliard Kč. Vlastní ji firma Decci, jež má anonymní akcie na majitele. Stavba jedné z největších slunečních elektráren u Ralska zasáhla do krajiny a dle místních lidí stavbař zavinili to, že se velká voda neudrží v lesích, steče do údolí a zaplaví jejich majetky. Poslanci v listopadu 2010 schválili novelu zákona o obnovitelných zdrojích, která znamená i to, že od března už s výhodnějšími výkupními cenami nemohou počítat nové solární panely na polích či loukách, ale pouze malé elektrárny na střechách domů, avšak o zvýhodněnou výkupní cenu přijdou i panely na protihlukových stěnách, skládkách a průmyslových areálech.

HALY

Půda je zastavována také halami, překladišti, továrnami, atd., místo toho, aby pro tyto účely byl využit již zastavěný prostor opuštěných továren, bývalých kasáren, atd. Pro investory je stavění „na zelené louce“ zřejmě výhodnější, a představitele našeho státu zastavování krajiny zřejmě netrápí, jsou nápomocni a je jedno, jestli jde o pravici, či levici. Jak o tom svědčí např. vystavění hliníkárně firmy Nemak, továrny Hyundai, Philips či TPCA. Jeden příklad za všechny:

PRŮMYSLOVÁ ZÓNA JOSEPH (VÝSLOVNOST DŽOUZEF)

Průmyslová zóna u obce Havraň na Mostecku se začala stavět na jaře 2001 na tzv. zelené louce. Celková plocha zóny je 320 hektarů, z toho je celková zastavitelná plocha 175 ha. Ačkoliv značná část místních obyvatel s vybudováním zóny nesouhlasila, vláda, zastupitelé města Most i obce Havraň vycházeli investorovy vstříc. Za působení zdejšího starosty Majerčina se Havraň zadlužila 17 milionů Kč a obec se dostala do konkurzu. „V té době zmocněnec vlády Rubeš na jedné ze schůzí v Havrani veřejně prohlásil, že když tu bude průmyslová zóna, stát dluh za obec zaplatí,“ řekl Jan Rajter, který se s Nemakem soudil. Hliníkárna Nemak (vlastněná mj. Ford Motor Corp.) byla prvním investorem. Nejprve chtěl Nemak postavit závod na výrobu hliníkových hlav a bloků motorů v lokalitě Borských polí u Plzně. Po mohutných protestech místních občanů, jejichž součástí byla i desetitisícová petice, však musel ustoupit. Tehdejší Zemanova vláda začala shánět jinou lokalitu a byla vybrána pole u obce Havraň v nejvyšší kategorii bonity (úrodnosti). Přitom v okrese je řada tzv. Brownfields – ekologicky znehodnocených pozemků napojených na inženýrské sítě (ty v polích nebyly a jejich vybudování stálo daňové poplatníky cca 60 milionů Kč) (www.sedlakjan.cz). 5 km od Havraně

je zemědělsky nevyužívané letiště s plochou 350 ha bývalého vojenského letiště u Žatce určeného i pro výstavbu průmyslové zóny. Nemak se spojil se zastupitelstvem města Most, a zatímco oznámil ministerstvu životního prostředí záměr postavit závod s kapacitou 1,6 milionu hlav ročně a ministerstvo zahájilo jeho posuzování vlivu na životní prostředí (EIA), podalo město Most návrh na vydání územního rozhodnutí na stavbu menší továrny s roční kapacitou 150 tisíc hlav. Na takovou výstavbu není ze zákona povinnost ekologického posouzení. Zatímco se místní občané a ekologické organizace účastnili veřejného projednávání v rámci EIA, na stavebním úřadě se připravovalo rozhodnutí o povolení menší továrny, i když se Nemak netajil tím, že jí hodlá rozšířit na produkci 1,6 milionu motorových hlav ročně. Pro zahájení výstavby bylo nutné vyjmout zemědělskou půdu ze zemědělského půdního fondu. Způsob, jak to proběhlo, napadl Ekologický právní servis a za pravdu mu dal i tehdejší ombudsman JUDr. Otakar Motejl. Pozemky, které byly vyjmuty, patřily do I. a II. třídy ochrany půdy a ze zemědělského půdního fondu lze takové pozemky vyjmout jen ve výjimečných případech, jako je např. obnova ekologické stability krajiny. Zpracování hliníku má velká rizika, spojená s používáním či vedlejší produkci toxických látek, např. dioxinů. V projektu, který Nemak vypracoval, byly značné nedostatky v souvislosti s možnými riziky spojenými s výrobou. Nemak dostal od státu pozemky pro výstavbu za symbolickou korunu za metr čtvereční (za pozemky v hodnotě 65 milionů Kč), desetileté daňové prázdniny a investiční pobídku 80 milionů Kč. Město Most přislíbilo další miliony. V roce 2006 přiklepla vláda 234 milionů pro průmyslovou zónu Joseph. Chování představitelů státu k této průmyslové zóně a Nemaku je také ukázkou jevu známého hlavně z rozvojového světa, tzv. „race to the bottom“ – snižování a porušování standardů a oslabování ochranných státních norem. K tomu zde docházelo systematicky a opakovaně, což také potvrdil soud i ombudsman (www.hnutiduha.cz) Kromě hliníkárně Nemak jsou v této zóně další 3 firmy vyrábějící komponenty pro automobilový průmysl. 129 ha v této zóně je dosud volných.

LACINO

„Zábor kvalitní zemědělské půdy považuji za závažný problém, ne-li zločin. V minulém režimu stál hektar kvalitní půdy jižně od Brna milion, dnes 100 tisíc korun,“ říká František Toman, vedoucí Ústavu aplikované krajinné ekologie Mendelovy uni-

verzity v Brně. (aktualne.centrum.cz) Půda byla u nás až do začátku roku 2011 oproti zahraničí levná, stála v přepočtu cca 1 600 euro za hektar, v Holandsku 35 000 euro za hektar, 20 000 euro za hektar v Rakousku, v Polsku cca 2 400 euro. Levné jsou u nás i nájem půdy a také její vyčlenění ze zemědělského fondu. Firmy tak nic nenutilo využívat tzv. Brownfields (zastavěné plochy). (biom.cz) Ceny se od roku 1992 do začátku letošního roku 2011 nezměnily. Nově se u nejbonitnějších půd poplatky za vynětí zvýší v průměru 14krát, u nejméně hodnotných na dvojnásobek. Dle nových tabulek bude např. hektarový pozemek v průměrné III. bonitní třídě, za jehož vynětí se platilo 61 000 Kč, platit více než 300 000 Kč. Cena půdy však bude různá, podle toho, kde se nachází – nejvyšší poplatky budou za půdu v okolí velkých měst a dálnic, naopak snížit se mají poplatky za půdu v regionech. (ekolist.cz)

ORNÁ PŮDA

Meziročně se v roce 2009 snížila výměra orné půdy o 8 734 ha. Představuje to úbytek orné půdy o cca 24 ha každý den. (24 ha je plocha jako rozloha cca 5 Václavských náměstí) Od roku 2002 do roku 2010 dle Českého statistického úřadu mizelo denně až 68 ha zemědělské půdy. Většina zemědělské půdy je ve vlastnictví fyzických a právnických osob. Největším majitelem zemědělské půdy v ČR je stát, druhým největším vlastníkem je údajně společnost Agrofert podnikatele Andreje Babiše – zemědělské podniky patřící do skupiny Agrofert vlastní 67.000 ha půdy.

ZEMĚDĚLCI

Ubývání zemědělské půdy je také následek toho, že zemědělci v ČR mají nelehké podmínky a řada z nich musela této činnosti nechat. Státní podpora je oproti jiným zemím v Evropě nízká. Zemědělství je na okraji zájmů našich vlád, přitom právě zemědělství je nezbytné pro život lidí (na rozdíl třeba od nákupů pro naši armádu). Problémy zemědělcům způsobují i řetězce, které v současnosti dováží až 80% potravinářského zboží, často velice špatné kvality. Plodiny u nás tradiční, jako např. česnek, jablka, hrušky, atd. jsou dováženy. V roce 2009 poslanci přehlasovali prezidenta a schválili Zákon o významné tržní síle, který vypracovala skupina poslanců ČSSD a normu podporila Potravinářská komora. Zákon má za cíl regulaci vztahů mezi obchodními řetězci a jejich dodavateli. Zemědělci a výrobci potravin zákon uvítali. Řetězce dle zákona např. musí vypracovat obchodní podmínky s konkrétními náležitostmi ohledně ceny, dodání, úhrad apod. a poskytnout je

dodavateli, který o to požádá, nebudou moci protahovat placení dodavatelům a fakturační lhůty se zkrátí na 1 měsíc od dodání zboží, (řetězce klidně platili dodavatelů za zboží i o několik měsíců později) v případě porušení zákona jim hrozí i desetimilionové pokuty. Řetězce už také nesmějí chtít po dodavatelích platby za umístění v regálech. Zákon byl kritizován pravicovými politiky a obchodníky a bylo poukazováno na to, že než aby se chovali k dodavatelům slušně, budou řetězce radši odebírat zboží ze zahraničí. Zatímco potravináři si pochvalují, že se zavedením zákona se chování obchodníků vůči nim zlepšilo, ministr průmyslu a obchodu (MPO) Martin Kocourek ho chce zrušit do třetího čtvrtletí letošního roku. Některé pasáže prý navrhne začlenit do jiných zákonů. Zrušení doporučila i meziresortní pracovní skupina složená vedle zástupců MPO, Útvaru pro hospodářskou soutěž a z ministerstev financí a zemědělství. Chce to i podnikatelská rada a Národní ekonomická rada vlády. „My se nebráníme tomu, aby se to zapracovalo do jiných zákonů, ale napřed by to mělo být rozpracované v těch zákonech. Tyto zákony by měly být novelizovány a potom teprve zákon o významné tržní síle zrušen,“ řekla ČTK mluvčí Potravinářské komory Dana Večeřová, která se obává, že v případě opačného postupu by následné novely vůbec nemusely vzniknout a dodavatelé by byli opět „hozeni napospas“ řetězcům. Letos hrozí zemědělcům problémy i z toho, že ministerstvo zemědělství nepočítá s dorovnáním přímých dotací za rok 2011. Družstvům budou chybět miliony. Zemědělci mají dostávat přímé dotace vyměřené na 1 hektar půdy. Co nezaplatí EU, má dorovnat stát. Letos se však s národními doplňkovými platbami v rozpočtu ministerstva zemědělství nepočítá. „Pro některé zemědělce to může být i likvidační,“ upozorňuje ředitel Regionální agrární

komory jihomoravského kraje J. Musil. Předsedkyně družstva ZEPO Bořitov L. Slavičková říká: „Peníze jsou vždycky problémem. Nemůžeme se například zaměřit jen na plodiny, které mají výhodnou výkupní cenu. Musíme je střídat, protože jinak by se půda vyčerpala a produkt by nebyl tak kvalitní.“ Evropská unie vyplácí zemědělcům přímé dotace ve výši 80ti % z částky, kterou dostávají země původní patnáctky. Zbytek má doplatit ministerstvo. To ale v rozpočtu na příští rok nenašlo potřebných 5 miliard Kč. (www.agris.cz)

VYVLASTŇOVÁNÍ

Věci Veřejné a jejich ministři pro místní rozvoj K. Jankovský a dopravy V. Bárta chystají nový zákon o vyvlastňování. Prosazení zákona požaduje Bárta ve své „dopravní superkonceptu“, určující rozvoj silniční a železniční sítě na příštích 15 let. Bárta argumentuje tím, že pokud návrh neprojde, ČR se v nejbližších letech nedočká 346 km dálnic, které chce ministerstvo stavět spolu se soukromníky. Superkoncept počítá s tím, že účast veřejnosti na povolacích řízeních bude omezena. Zákon by znamenal i to, že pokud majitel pozemku odmítne státem navrženou výkupní cenu, bude soud řešit spor, ale mezi tím, už se na pozemku bude moci stavět třeba dálnice. Majitel pozemku by již nemohl stavbu blokovat. Superkoncept kritizuje i ekologické sdružení Arnika: „Kvůli prosazení dopravních staveb není možné omezovat účast veřejnosti. Lidé se smějí vyjadřovat a měli by se vyjadřovat k tomu, co se jich týká,“ řekla mluvčí Arniky Z. Kasiková. „To, že se dopravní stavby zdržují, není otázkou toho, že se jich účastní občanská sdružení, ale toho, že úřady dělají prokazatelné chyby a že se dlouhou dobu táhnou soudy.“ Asi nejznámější stavba, kterou zablokovaly stížnosti ekologů a občanských sdružení, je dálnice D8 mezi Prahou a Ústím nad Labem. Ředitelství silnic a dálnic podce-

nilo přípravu stavby a v původním plánu nepočítalo s variantou dlouhého tunelu napříč CHKO České středohoří. Výsledkem byla dvacítká žalob ekologických sdružení a zablokování dostavby posledního šestnáctikilometrového úseku. Propojení podkrušnohorské aglomerace a severního Německa s Prahou tak nadále vede po starých silnicích přes města a vesnice. (www.ct24.cz) Vyvlastňuje se v tzv. Veřejném zájmu. Jestli konkrétní vyvlastnění opravdu je veřejným zájmem, rozhoduje pár lidí. Ale je ve veřejném zájmu prošívat krajinu dálnicemi, nebo chránit přírodu a na místo podpory osobní dopravy zkvalitnit a zatraktivnit železnici?

ROZDROBENÍ

Tempo budování nových dálnic, silnic, obřích skladišť, satelitních měst, obřích hypermarketů atd. povede k tomu, že za třicet let zůstane v ČR už jen polovina souvislé, nerozdrobené krajiny. Upozorňuje na to pravidelná zpráva z roku 2010 o stavu životního prostředí. „Během období let 1980 až 2005 klesl podíl nefragmentované krajiny z 81 na 64 % rozlohy ČR a prognózy předpokládají, že podíl nefragmentované krajiny bude v roce 2040 dosahovat pouze 53 %“ uvádí se v dokumentu, který ve spolupráci s odbornými organizacemi sestavuje Česká agentura životního prostředí CENIA. Rozdrobování území vede např. k tomu, že se zmenšuje životní prostor a dochází k zániku biotopů řady druhů.

POVODNĚ

Přeměna půdy na zabetonované plochy sebou přináší také velké problémy s povodněmi. Voda, která by se normálně do půdy vsákla, se rozlévá po okolí, do vodních toků, které se rozvodňují a zaplavují obydlená území. Velké škody na psychice a majetku lidí tak způsobují sami lidé, kteří upřednostňují své zájmy bez ohledu na přírodu.

ZÁVĚR

Místo toho, aby půda byla co nejvíc chráněna, pohlíží se na ní až příliš často, jako na volnou plochu, která by se měla zastavět a až potom k něčemu bude. Lidé by s půdou měly zacházet jako se vzácností, která je nenahraditelná, na zabetonované ploše těžko bude růst život. Státní představitelé by jí při zpravování země měli chránit. Můžeme být rádi, že žijeme na území, kde jsou vhodné podmínky pro růst vegetace a že nejsme obklopeni pouští a žijeme v oblasti s dostatkem úrodné půdy (zatím).

➔ Dana Hladíková

HYPERMARKET, JEHO PÁN A OTROK

Z DOMOVA:

Dokumentarista a sociolog Ivo Bystřičan natočil dokument nazvaný *Hypermarket, jeho pán a otrok*, který v rámci cyklu *Ta naše povaha česká* odvysílala Česká televize. Je k shlédnutí na: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani-jako-driv/311294340110001-ta-nase-povaha-ceska/>, rozhovor s autorem o dokumentu je zde: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/311294340110001-hypermarket-jeho-pan-a-otrok/>. Dokument je o pracovních podmínkách v hypermarketech, které často překračují zákoník práce i bezpečnostní předpisy. Zaměstnanci pracují ve velmi stresujících podmínkách a často se stávají objektem šikany ze strany svých nadřízených.

ZÁKAZNÍK JE NADE VŠE

V dokumentu pátrajícím po pracovních podmínkách v našich hypermarketech promlouvají přímo jejich pracovníci a také zástupci odborů. Jejich vyprávění ostře kontrastuje s předváděním PR a communications director Ahold Czech Republic, a.s. Danou Dvořákovou, která provází diváka hypermarketem Albert a vychvaluje, jak se starají o zákazníka, vychvaluje zdejší obrát – za týden 15 až 16 milionů Kč, chlubí se pekárničkou v Albertu, vypráví o tom, jak udělat zákazníka co nejspokojenějším, např. čerstvostí, kvalitou zboží, dobrou cenou. Také mu umět dobře a přehledně nabídnout zboží, zákazník nesmí čekat, musí být plné regály, na to chodí i kontroly z ústředí. Na konec se director Dvořáková chlubí tím, že mají u pokladen pugéty květin, jako např. růže z Keni (pozn. v Africe pracují tamní pracovníci pěstující

růže a jiné květiny také ve špatných podmínkách, dostávají např. nemoci z pesticidů, jsou špatně placeni a vykořisťováni) a zákazník tak může kromě nákupu donést domů i květiny. Vše pro zákazníka. A pracovník? Že když už nic jiného, i on a jeho rodina je potenciální zákazník a že pokud bude zažívat v obchodě, kde pracuje peklo, nebude tam chtít nakupovat?

NÁTILAK A ŠIKANA

Pracovníci vypráví o tom, jak byli nuceni pracovat často přesčas, až se dlouhé směny, které nebyly součástí jejich pracovních smluv staly něčím automatickým. S docházkou se často manipuluje. Zaměstnanec si po směně odpíchne a jde pracovat znovu bez nějakého záznamu. Pracovník hypermarketu nevykonává jen jednu funkci, ale kromě práce na pokladně musí i vyskládkovat zboží, radit zákazníkům s koupí zboží a musí od pokladny, kde zrovna odbavuje zákazníky, odbíhat i do jiných oddělení, které jsou od pokladny velmi vzdálené. Zaměstnanci jsou pod neustálým tlakem manažerů, kteří je sledují a napomínají i kvůli nevýznamným věcem, jako je např. to, že zboží musí být těsně u krajní lišty regálu (tzv. hranování) a mezi zbožím nesmí být ani mezera, kterou vytvořil zákazník tím, že si zboží koupil. Nakřivo jablko, jogurt, atd. také velký problém, zvláště u někoho, kdo se stal nepohodlným. Šikana věc běžná. Dostanete vytýkáč dopis, a i když se omlouváte a pokorně uznáte chybu, následují velice rychle další 2 dopisy, aby přišel vyhazov a rychle se pracovníka zbavili. Zaměstnanci jsou na prodejně před zákazníky

ponižováni manažery, či ředitelem. Stěžovat si na jejich chování nemá smysl, nikdo vám to nedosvědčí, ostatní zaměstnanci mají strach, nezastanou se vás. Bývalá zaměstnankyně Lidl vypráví např. o tom, že během dne se měřil výkon prodejny – poměr tržby vůči zaměstnancům a jakmile se např. o jednoho člověka výkon překročil, tak se ten člověk propustil domů na ten den ze směny. Zaměstnanci, co zůstali, si museli poradit sami, i když bylo hodně práce. Pokladní jsou nuceni nedodržovat pitný režim, aby nemusely od pokladen chodit na WC.

POZICE NA POKLADNĚ

Bývalá zaměstnankyně Lidl mluví o tom, že se sledovalo i projetí zboží pokladnou, rychlost se měřila, bez ohledu na to, že si zákazníci nestíhali zboží uklidit. Pracovník se neměřil dle chování k zákazníkovi, ale jen rychlostí projetí zboží pokladnou.

O KOHO STOJÍ

V dokumentu vypráví člověk, který se několikrát ucházel o práci v hypermarketech. Je vyučený, má maturitu i praxi v obchodě. Neměli o něj zájem, podle něj potřebují lidi nevyučené, aby je nemuseli platit, a ty, kteří budou poslouchat. A pokud zaměstnanec nebude poslušný, vezmou si někoho z úřadu práce (ÚP), protože tam je lidí dost a nezaměstnaní nabídnutou práci prostřednictvím ÚP nemohou odmítnout.

ODBORY

Odboráři chodívají do hypermarketů, snaží se oslovovat tamní pracovníky a chtějí jim pomoci v jejich obtížných pracovních podmínkách. Stává se, že pracovníci před nimi utíkají a odmítají se s nimi bavit ze strachu, že by je mohli jejich vedoucí vidět, následně vyslyšet a trestat. Jiří Šafář z Odborového svazu pracovníků v obchodu hovoří o tom, že se setkal s pracovníky, které byly z pracovních podmínek tak psychicky zničené, že už jen když slyší slovo „obchod“, tečou jim slzy. Špatné zacházení v práci rozvrací také rodiny, protože ženy nejsou po náročném směně leckdy ani schopné komunikovat s manželem či dětmi. Dle odboráře se nikdo z nadnárodních společností nechce špatným zacházením se zaměstnanci zabývat, pro ně je nejdůležitější ekonomika. A když „tlačíte na pilu“, že se s tím přeci něco musí dělat, řeknou, že dobře, tak mi tedy některé obchody zavřeme

a zrušíme pracovní místa. Paní, která pracovala v Lidlu vypráví o tom, jak založili s pár kolegy odbory a následovala psychická šikana – stěžování podmínek, kontroly, aby bylo „něco“ nelezeno. Ivan Předinský z nezávislých odborů Tesco mluví i o tom, že práci v obchodních řetězcích by přirovnal např. k věznicím – rozkazy a zákazy.

VÝPOVĚĎ

S výpověďí se v hypermarketech také nepářou. V dokumentu popisuje bývalá zaměstnankyně hypermarketu Tesco, jak byla donucena po pěti letech v práci pode-

psat výpověď, s tím, že pokud jí nepodepíše, dosáhne ředitel jakoukoliv formou, aby ji z hypermarketu dostal.

ZÁVĚR

Žijeme v diktatuře, v diktatuře lidí, pro které je nejdůležitější zisk. Tito lidé tlačí na ty pod sebou a chtějí po nich zisk, a ti tlačí na ty, co jsou pod nimi, a chtějí po nich výkony za účelem zisku, aby uspokojili ty nad sebou a také sebe vyššími odměnami a platem. A aby nedostali vyhazov. A ti, co jsou na těch nejnižších pozicích, jsou na tom nejvíce bití. Pracují pod neustálým tlakem

a ten se jim promítá i do života mimo práci. Žijí v neustálém strachu, že přijdou o práci, a tak dělají i to, co by jinak nedělali a co se jim příčí. Za nízkou mzdou a nespravedlivé odměňování se zřikají svých práv. Pokud jste sám, postavit se tomu je těžké, a je hodně lidí, co se bojí, nikoho se nezastanou a mlčí. To samozřejmě jen špatné situaci nahrává. Pokud se ale příkořím nepostavíme, nic se nezmění.

Možná i Vy máte zkušenosti z práce v hypermarketu, napište nám.

→ Dana Hladíková

ZPRÁVA O EVROPSKÉ KONFERENCI MEZINÁRODNÍ DOHODY PRACUJÍCÍCH V PAŘÍŽI 20. 2. 2011

ZE ZAHRANIČÍ:

Tato konference se zabývala žhavými problémy dělnictva a odborů v Evropě. Organizovala ji Mezinárodní dohoda pracujících, která se podílí na obranných bojích pracujících proti sociálním reformám, jež ničí chudší vrstvy, a proti privatizaci veřejného sektoru, tlaku na snižování mzdových tarifů a zhoršování sociálních práv.

Sdružuje některé levicové politické strany, stranické frakce i odborové organizace. Konference se hodně věnovala tlaku EU a Mezinárodního měnového fondu na zaměstnance. Její rezoluce varovala před plány vládnoucí třídy ve státech EU, které prosazují také Evropská komise a Evropská centrální banka. Jde o vytvoření Paktu pro

konkurenceschopnost platném na území států Evropské unie.

Tyto plány se již začaly uskutečňovat – je třeba proti nim bojovat a využít pohledů vyjádřených v diskuzi a v rezoluci této konference. Značná pozornost zde byla věnována významnému podílu německé kancléřky Angely Merkelové na přípravě Paktu pro konkurenceschopnost EU. Tento návrh kancléřky odpovídá nejvýznamnějšímu postavení německého imperialismu v Evropě. Taková iniciativa ve skutečnosti povede ke zhoršení krize.

Z toho všeho vyplývá snaha přenést důsledky krize kapitalismu na pracující. Bude omezeno a ničeno sociální pojištění, deregulován pracovní trh, omezena

práva zaměstnanců. Deregulace povedou k destrukci existujících mzdových tarifních systémů. K tomu směřují i přípravy na zakotvení vyrovnaného rozpočtu v ústavách států EU. Možnosti obrany vůči tomuto vývoji vidí konference v demonstracích, stávkách a generálních stávkách.

Vedle toho je vhodné vést rozhodný zápas proti asociálním paktům, které podepisují vlády, podnikatelské organizace a část odborů jednotlivých států. Tyto pakty spoutávají dělnictvo a ostatní zaměstnance a činí z nich omezenou a bezmocnou součást existujícího ekonomického a sociálního systému.

Konečně z jednání konference vyplynula tradiční věrnost principu respektování samostatnosti postupu odborů a stran jednotlivých států. Tato nutnost samostatného postupu vyplývá ze zvláštních podmínek každé země. Všechny zmíněné země byly zahrnuty do schválené rezoluce konference, o níž se zde vedla rovněž diskuze.

Všechna vystoupení delegátů z jednotlivých zemí byla velmi závažná a inspirativní. Z důvodu rozsahu připomeneme jen vystoupení delegáta z Řecka, Portugalska a Dánska.

Řecký delegát Ilias Papachatzis/odbory ADEDY/ podrobně informoval o situaci ve své zemi. Využíváme dále i záznam z diskuze delegátů s ním. Řecko, jeho hospodářská krize zaviněná vládnoucí třídou a požadavky EU a MMF, i četné generální stávky vzbuzují velký zájem evropské levicové veřejnosti. Delegát Papachatzis

hovořil nejprve o postupu takzvané trojky, komise EU, MMF a Evropské centrální banky proti řeckým pracujícím. Důsledkem jejich tlaku je výprodej a privatizace přístavů, letišť a pobřeží.

Dotkl se významu přípravy generální stávk 24.2. v Řecku. Upozornil na vnitřní rozpory řecké sociální demokracie – PASOK – strany premiéra Papandreu. Ukázal na přednosti i některé problematické aktivity KKE, tedy Řecké komunistické strany, a její odborové frakce PAME. Popsal činnost dvou masových odborových centrál – ADEDY, sdružující zaměstnance veřejných služeb, která volí v sociálních konfliktech ofenzivnější přístup, a GSEE, jež sdružuje zaměstnance soukromých podniků, kteří uplatňují umírněnější postup. Toto vystoupení, ale i všechna další, by si zasloužilo podrobnější zprávu. Vyplývá z něj i nutnost zvát řecké odboráře a aktivisty na shromáždění v ČR, s čímž se už v loňském roce začalo.

Portugalský delegát Aires Rodrigues z Dělnické strany socialistické jednoty (POUS) informoval o masových protestech proti sociálním reformám ve své zemi. Upozornil, že protestní hnutí má kontinuitu, která sahá k počátkům portugalské revoluce v polovině sedmdesátých let. Právě o masovosti sociálních protestů v Portugalsku by bylo třeba v ČR podrobně psát. Také proto,

že i relativně levicové noviny těmto událostem nevěnují téměř žádnou pozornost.

Per Sorenson z Dánska (Odborový svaz dělníků ve stavebnictví, Lidové hnutí proti EU) upozornil ve svém vystoupení, že ochrana dělnictva a kolektivních smluv souvisí s překročením rámce Lisabonské smlouvy. Jeho příspěvek vyvolal diskuzi, z níž vyplynulo, že změny v postavení pracujících a zlepšení kolektivních smluv lze dosáhnout jen prolomením rámce, který tvoří vlády států – Evropský parlament a Evropská centrální banka.

Na konferenci byl rozdán dokument informující o situaci dánských pracujících, o protestních demonstracích, kterých se účastní několik tisíc lidí. Zdá se, že dánské zkušenosti mohou být zčásti důležitou inspirací pro sociální zápasy v České republice.

Vystoupení delegáta z ČR je publikováno na jiném místě v tomto čísle Bulletinu.

Konference také schválila otevřený dopis určený Van Rumpymu, prezidentu Evropské rady, a Catherine Ashton, nejvyšší zástupkyni EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku, a zástupcům frakcí Socialistů a demokratů a Evropské levice v Evropském parlamentu.

Najdeme zde upozornění na nové plány pomoci EU Tunisku a Egyptu. Nejnovější

rezoluce Evropského parlamentu předpokládá pro léta 2011-2015 navýšení finanční pomoci oběma zmíněným zemím. K cílům pomoci patří také sledování přípravy voleb v obou zemích. Pro uvedenou rezoluci hlasovali také poslanci levicových frakcí Socialistů a demokratů a Evropské levice. Otevřený dopis důrazně kritizuje tuto politiku jako snahu vměšovat se do vnitřních věcí obou států. Proti tomu důrazně protestují signatáři otevřeného dopisu, tj. delegáti pařížské konference.

Pro zájemce z ČR přináší tato konference pohled na současné hospodářské a sociální krize ze zorných úhlů u nás opomíjených. Za zvlášť důležité považujeme potřebu hlubšího pochopení spojení analýzy sociálních reforem či deforem vlády ČR, politiky Evropské komise a dalších nejvlivnějších orgánů EU v této oblasti.

Pařížskou konferenci organizátoři velmi dobře připravili. Vynikající byla úroveň práce překladatelů.

Zkušenosti z pařížské konference určitě svědčí o krocích ve směru odražení náporu kapitalismu a o odpovědích na globalizaci kapitálu globalizací zdola – globalizací odporu proti současnému kapitalismu.

➔ Petr Rohel

SITUACE V LIBYI, BAHRAJNU A JEMENU FATÁLNĚ OHROŽUJE DEMOKRATICKÉ PROCESY V ARABSKÉM SVĚTĚ

ZE ZAHRANIČÍ:

Nemohu si pomoci, ale opětovně, do očí bijící dvojí přístup mezinárodního společenství k porušování lidských práv, jak jej můžeme nyní živě pozorovat v Libyi, Bahrajnu a Jemenu, je vskutku zarážející. Západní cynismus má novou metastázu. Ačkoliv mezinárodní komunita trestá režim plukovníka Kaddáfího za zločiny spáchané proti jeho poddaným, tiše toleruje potlačení protivládních protestů v Bahrajnu a Jemenu. Lidové povstání v arabských zemích, která byla podle některých pozorovatelů zahájena minulý rok protesty v Marokem okupované Západní Sahaře, probíhala dosud do jisté míry dramaticky, ale bez signifikantních otřesů zvenčí. Vojenská intervence západních zemí do Libye byla oficiálně stvrzena rezolucí RB OSN číslo 1973. V této zemi již několik týdnů

probíhá nepřehledný civilní konflikt, avšak nálety a střely s plochou dráhou letu vypalované z ponorek mohou demokratizační proces, inspirovaný událostmi v Egyptě a Tunisku, spíše ohrozit.

Minulé pondělí uskutečnilo asi tisícihlavé vojsko Saúdské Arábie a 500 vojáků Spojených arabských emirátů pod záštitou Rady pro spolupráci v Perském zálivu (GCC) invazi do malého, nicméně pro Spojené státy strategicky významného státu Bahrajn, v němž král šajch Hamad bin Isá Chalífa vyhlásil tříměsíční výjimečný stav. Nachází se tu americká 5. flotila, která monitoruje mořské vody o velikosti 2,5 milionu čtverečních mil zahrnující Perský záliv, Rudé moře, Ománský záliv a části Indického oceánu. Flotila „zodpovídá“ za Afghánistán, Bahrajn, Egypt, Írán, Irák, Jordánsko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Libanon, Omán, Pákistán, Katar, Saudskou Arábii, Sýrii, Tádžikistán, Turkmenistán, Spojené arabské emiráty, Uzbekistán a Jemen. Pátá flotila „stráží“ plavební linky v Perském zálivu. Představuje rovněž prodloužené rameno amerického Centrálního velitelství (CENTCOM), které je zodpovědné za „stabilitu v afghánských a iráckých vodách. Bahrajnská represivní vláda nepředstavuje pro Bílý dům morální problém. Mezi strategickou polohou a reálpolitikou nemají lidská práva co pohledávat.

Vojáci GCC se později připojili k bahrajnským policejním silám, které ve středu zahájily palbu do davu neozbrojených demonstrujících. V průběhu tvrdých srážek mezi represivním aparátem a odpůrci krále a jeho režimu bylo v hlavním městě Manáma zabito sedm lidí, a to často velice drastickým způsobem. Tisíc osob bylo zraněno. Represe se rozšířily po celé zemi a bahrajnské úřady vyhlásily v celé zemi zákaz nočního vycházení po dobu 12 hodin a občanům zakázaly opouštět své domovy

i ve dne. Svědkové uvedli, že bitevní vrtulníky střelily na domy obývané šíitskou většinou obyvatel Bahrajnu, ale také na lékaře v sanitkách, kteří se snažili poskytnout pomoc zraněným, ambulancím bylo bráněno v jízdě atd.

Z místa protestů nedaleko Perlového náměstí bloguje spolupracovnice nezávislé zpravodajské organizace *Truth-out.org* a novinářka Yana Kunichoffová, která na otázku moderátora relace *Democracy Now!*, čeho se nyní protestující dovolávají, odpověděla: „Domnívám se, že od počátku volali po zřízení konstituční monarchie a propuštění politických vězňů. Ale z řady hesel nyní vyplývá, že protestující chtějí, aby odstoupil král Hamad Kalífa, a tento požadavek se ozývá stále častěji a hlasitěji.“

Další host relace Husajn Abdula z organizace *Americans for Democracy and Human Rights* v Bahrajnu vyzývá k tomu, aby samotné obyvatelstvo rozhodlo o tom, v jaké zemi chce žít: „V zemi je 6 000 amerických vojáků. Naléhal jsem na vládu Spojených států, aby tito vojáci chránili obyčejné lidi, aby v Bahrajnu představovali mírovou sílu, aby zabránili masakrům za nimiž stojí invazní vojska... Lidé žijící v Bahrajnu skutečně věří tomu, že okupační jednotky by nikdy neobsadily jinou zemi, aniž by jim k tomu Washington dal zelenou, a věří i tomu, že jde o jeho silné spojení. Kdyby Bílý dům chtěl, tak to krveprolití ukončí třeba tím, že bahrajnským ozbrojeným složkám nebude nadále dodávat zbraně a mít tak sám ruce ušpiněné do krve.“

Situace v Jemenu – v důležité baště Washingtonu v boji proti místní mutaci Al-Kajdy a významném příjemci jeho vojenské pomoci – zůstává vyhrocena poté, co před více než měsícem vypukly protesty proti jemenskému prezidentovi Ali Abdulah Salehovi, během nichž lidé žádali jeho demisi a jež si celkově vyžádaly 80 obětí

na životech.. (V průběhu uplynulých pěti letech tato částka činila 300 milionů dolarů, avšak ani přes naléhavou výzvu Human Rights Watch v souvislostech se státní represí nebyla podpora dosud přerušena. Naopak, Obamova administrativa částku skokově navýšila.) Minulý pátek došlo v zemi zatím k největším jatčím a podle nejčerstvějších údajů uvedených Al Džazírou Salehovy bezpečnostní síly včetně odstřelovačů skrývajících se na střechách domů a jeho stoupenců usmrtily střelbou do protestujících nejméně 47 osob a stovky dalších byly zraněny. Lékaři potvrdili, že oběti byly většinou zasaženy kulkou do hlavy nebo hrudi, z čehož vyplývá, že šlo ze strany vládních jednotek o úmysl zabíjet. „Je to velký masakr, takový se v Saná v průběhu posledních 30 let ještě neuskutečnil,“ uvedl univerzitní lékař Alawi Hababi.

Jemenský prezident krátce po těchto událostech vyhlásil v zemi výjimečný stav, načež popřel, že by vládní jednotky stály za pátečním krveprolitím – a zároveň slíbil, že tragický incident nechá vyšetřit. Americký prezident Barack Obama masakr v psaném prohlášení vlažně odsoudil s tím, by jemenský prezident měl zůstat věrný svým slibům, že se demonstrace proti jeho vládě budou konat poklidně. Prezident Obama má sice plné ruce práce s Libyí, nicméně masakry páchané jeho významným blízkovýchodním klientem poněkud zlehčuje, a to navzdory stanoviskům jemenské opozice. Opoziční síly sdružené v koalici hnutí JMP v reakci na páteční zvěrstva vydaly prohlášení, v němž stojí, že tento „příšerný masakr Jemence od dalších protestů neodradí“ a apelovaly na armádu, ať se na perzekuci rebelujícího obyvatelstva nepodílí s ohledem na to, že „klíčovým úspěchem povstání v Tunisku a Egyptě byla neochota ozbrojených sil těchto zemí obrátit zbraně proti vlastním lidem.“ K násilnostem ve své zemi se vyjádřil také politolog přednášející na univerzitě v Saná Mohammed al-Faqih: „V Jemenu jakékoliv násilí téměř vždy provázají ještě větší násilnosti. Jestliže Salehův režim okamžitě tyto tvrdé zásahy nezastaví, brzy se ocitneme uprostřed občanské války.“

Nad Blízkým východem právě vypukla vzdušná válka proti ještě před nedávnem spolehlivému obchodnímu partnerovi Západu a spojenci ve válce proti terorismu. Tragické události v Bahrajnu a Jemenu tedy zůstávají ve stínu nové ofenzivy. Jaká ironie, že v arabském regionu zasahují země, které si zde samy vydržovaly despotické režimy a těžili z utrpení ujařmeného obyvatelstva.

➔ Daniel Veselý
Převzato z Britských listů

ROMOVÉ A DALŠÍ ETNIKA

ZE ZAHRANIČÍ:

Když jsem před několika lety přijela do České republiky, byla jsem poněkud překvapena, když jsem se doslechla o ohromné nenávisti, kterou Češi chovají vůči malé romské komunitě, jež v jejich zemi žije. Uvádím zde proto některá fakta o situaci Romů, kteří žijí v zemi odkud pocházím, tj. v Makedonii.

Romská populace v Makedonii se těší všem občanským právům – stejně jako všechny ostatní etnické menšiny v zemi. Což je důsledek vývoje, jenž začal koncem druhé světové války. Dosažení plné svobody a práv na sebeurčení všech občanů v zemi byl jedním z největších přínosů minulého režimu. Ačkoli předešlý, tzv. socialistický systém, byl obecně vůči obyvatelstvu velmi represivní, přeci jen zde byla i řada pozitivních aspektů, které zasluhují naši pozornost.

Většinu lidí v Makedonii tvoří Makedonci, kteří představují 63% obyvatelstva. Poté následují Albánci a další skupiny: Turci, Valaši, Srbové a další.

Úředním jazykem v zemi je makedonština s azbukou. Avšak v těch částech země, kde převládá albánské obyvatelstvo, je úředním jazykem albánština. Ta je používána všude, včetně správy, místní samosprávy, dopravního značení atd.

Co se týče politiky, je třeba zmínit, že všechny etnické skupiny mají své vlastní politické strany. Od chvíle, kdy před 20 lety vznikl pluralitní systém, je každá makedonská vláda tvořena koalicí makedonských a albánských stran. Ostatně zástupci EU by ani jiný druh vlády netolerovali. Také v parlamentu jsou zastoupeni jak makedonští tak albánští poslanci.

V makedonském parlamentu je navíc vždy zastoupen i romský poslanec. Jednu chvíli zde byly dokonce dva poslanci z romských politických stran současně. V současné době je jím Amdi Bajram. Na předměstí ve Skopji, v němž tvoří Romové velkou většinu obyvatelstva, jsou romští zástupci v obecním zastupitelstvu, a to včetně starosty.

V oblasti vzdělávání mají studenti možnost absolvovat studium jak v makedonštině, tak v albánštině, protože obě národnosti mají své univerzity i vysoké školy. Existují zde také makedonské, albánské, turecké a romské střední školy. I základní školy existují samozřejmě ve všech etnických jazycích. To znamená, že romské děti se mohou učit svůj vlastní jazyk již od velmi útlého věku. Jsou vyučo-

vání romskými učiteli, kteří získali své vzdělání v rodném romském jazyce a dosáhli ve svém oboru uznávaného postavení. Romský jazyk, jak známo, používá stejnou abecedu jako čeština, tedy latinku.

Na rozdíl od České republiky, nestahují rodiče v Makedonii své děti ze škol jen proto, že je navštěvují romské děti. Tento druh segregace je v zemi neslýchaný.

Zajímalo by mě, kdy německý stát otevře univerzity v tureckém jazyce, nebo kdy se v USA otevře první španělská univerzita. Koneckonců v samotném Německu žije 6 milionů Turků a v USA zase 15 milionů Hispánců. Místo toho však na adresu cizinců a lidí lišících se od většiny slyšíme rasově motivované komentáře Angely Merkelové o tom, že multikulturalismus selhal. Pokud multikulturalismus selhal, pak se nabízí jednoduchá otázka. Proč tedy funguje v Makedonii?

Pokud si v Makedonii zapnete televizor, naladíte makedonské, albánské, turecké a romské soukromé televizní stanice. Romskou televizní stanicí je např. stanice BTR TV. Druhý kanál státní makedonské televize má programy pro všechna etnika, jež se v zemi nacházejí.

Mohu s radostí říci, že Romové v Makedonii se těší větším politickým právům než v kterékoli jiné zemi na světě, kde Romové žijí. Pokud někdo zná místo, kde mají větší svobodu a více práv, pak bych o tom ráda slyšela. Jeden z mých nejlepších přátel, se kterým jsem chodila na univerzitu, je z polské Rom a napůl Turek. Dodnes jsme přátelé a komunikujeme spolu převážně elektronickou formou. Všechny romské národnosti v Makedonii mohou hrdě a otevřeně říci, že jsou Romové, aniž by se kvůli barvě své pleti museli bát zastrašování nebo

obtěžování ostatními. To je samozřejmě jen ta pozitivní stránka věci. Poněkud horší je ekonomické postavení průměrného Roma v zemi. V této oblasti toho musí být ještě mnoho vykonáno pro vylepšení jejich živobytí. V tomto směru se občas můžeme setkat i s posměšky od jiných národností, ale stává se to jen velmi zřídka.

Existuje sice menší část Romů, která je na tom finančně dobře, ale velká většina romské populace v Makedonii žije v naprosté chudobě. Trpí vyšší nezaměstnaností, diskriminací na trhu práce a sociálním vyloučením více než kterákoli jiná skupina. Nedosahují takového vzdělání jako ostatní a mají výrazně kratší délku života. Vzpomínám si na rozhovor s jedním známým, který se mě zeptal: „Už si někdy viděla starého Roma?“

Pokud však situaci v Makedonii porovnáme s běžnými poměry na Balkánském poloostrově, pak je Makedonie navzdory všem problémům ukázkovým příkladem etnické tolerance a svobody občanů. Ostatní země, a obzvláště Řecko, mají pro své etnické skupiny jen velmi málo pochopení. I když je Řecko jedním z prvních členů EU a tvrdí o sobě, že je kolébkou demokracie, neuznává v rámci svých hranic žádné etnické skupiny. Řecko sice podepsalo všechny listiny a konvence lidských práv, jako např. Ženevskou úmluvu o lidských právech, ale ve skutečnosti je vůbec nerespektuje. Člověk se opravdu diví, jak může EU v dnešní době tolerovat tak křiklavé porušování základních lidských práv velké části občanů jedním ze svých členů. Řecko totiž zcela popírá právo na sebeurčení.

V Řecku a Bulharsku mají nejhorší status etničtí Makedonci a Romové. V Srbsku

je situace ve srovnání s Řeckem a Bulharskem jen o málo lepší a podobně je na tom i Albánie. V porovnání s ostatními státy v tomto regionu se Makedonie jeví jako ráj pro etnické menšiny uprostřed moře etnicky netolerantních, nacionalistických (až téměř fašistických) států.

Zároveň však musíme mít na paměti, že Makedonie je kapitalistický stát – každá vládnoucí třída v kapitalistickém státě vždy nějakým způsobem rozděluje občany a podněcuje mezi nimi nepřátelství. V nerovné třídní společnosti proto vždy existuje nepřátelství, které může být založeno na náboženství, etnickém původu, rasovém původu nebo jakémkoli jiném, uměle posilovaném dělitku. Tato metoda „rozděl a panuj“ je jednou z nejúčinnějších zbraní, kterou dnes vládnoucí třída používá proti dělnické třídě a chudým lidem ve všech zemích světa. V Makedonii politické strany i média rozdělují společnost a podněcují nepřátelství, avšak výhradně mezi Makedonci a Albánci. Turci, Romové a další skupiny jsou z této tendence v podstatě vyloučeny. Nacionalistické nepřátelství vůči Albáncům existuje rovněž v Řecku a Srbsku. Mediální propaganda v Makedonii stále udržuje většinu Makedonců ve strachu, že „zjevný“ nárůst napětí mezi Makedonci a Albánci povede k nepokojům, povstáním a válkám, jejichž důsledkem bude tato poslední malá část země, kde mají ještě Makedonci právo na sebeurčení a na svůj jazyk, rozdělena mezi sousední země a zcela zmizí z mapy.

V posledních 20 letech jsou Makedonci v Makedonii zklamaní a otráveni z pokrytectví a dvojího metru, jehož užívají „demokraté“ z EU. Ti vždy přijdou na státní návštěvu, podrobně vše zkoumají a nakonec kritizují Makedonii za to, že toho neudělala dost pro rovné postavení Albánců

na svém území. Současně jsou však zcela lhostejní k situaci Makedonců žijících v Albánii, kde jsou určitá práva přiznána jen malé části Makedonců, zatímco velké většině jsou tato práva upírána. A zrovna tak jsou lhostejní k situaci Makedonců v Řecku, kde je jejich postavení vůbec nejhorší. V Řecku nebylo za posledních 20 let dosaženo žádného pokroku v plnění základních lidských práv. Makedonci zde mají strach používat svůj vlastní jazyk a veřejně se hlásit k makedonské identitě a kultuře. Důvodem tohoto strachu je nacionalistická až téměř fašistická nenávist, se kterou řecký stát verbálně útočí jak na sousední Makedonský stát, tak na Makedonce na svém území. Kromě zuřivých slovních útoků dochází také pravidelně k fyzickým útokům, jež páchají malé fašistické gangy, které jsou netolerantní vůči jakýmkoli projevům národní příslušnosti Makedonců. Lidé, kteří se snaží svobodně mluvit nahlas svou řeč, jsou označováni za zrádce a špióny ze Skopje. Řecký stát nikdy neuznal existenci Makedonské republiky. Místo toho nazývají zemi ponižujícím a urážlivým jménem „skopjeský stát“. To vše Makedonce velice rozčiluje.

Postoj „Evropanů“ mě osobně nijak nepřekvapil. Vždyť stejná banda byrokratů-demokratů dosud bezvýhradně podporovala Mubarakovu diktaturu v Egyptě. V minulosti zase podporovali diktaturu plukovníků v Řecku a ještě předtím diktaturu Metaxase. Vlastně není mnoho diktatur, jež by tito západní „demokraté“ nepodporovali.

Vraťme se zpět k předchozímu bodu. Jsem přesvědčena, že pokrokoví lidé a socialisté by měli podporovat a oslavovat rozmanitost, která mezi lidmi na této planetě existuje a představuje jeden z nejkrásnějších aspektů lidstva. Můj názor je, že

život v prostředí různých ras, národů a kultur je plnější a bohatší než by byl bez nich. To je přesně důvod, proč nyní žiji v České republice. Učení se nových věcí rozvíjí mou osobnost. Vždy jsem žila v zemích s nesčetným množstvím různých národů a vždy jsem se tak cítila šťastně. Nikdy jsem se necítila rozmanitostí kultur a jazyků být ohrožena. Naopak, život je takto mnohem zajímavější a více vzrušující.

Nesouhlasím s rasistickými poznámkami Merkelové a Davida Camerona o tom, že cizinci v Británii a Německu by se měli asimilovat a přijmout jakési „britské a německé hodnoty“. Naopak, lidé, kteří přicházejí z jiných zemí, by si v těchto západních státech měli uchránit své původní zvyky a přednosti, které si s sebou přinesli ze země svého původu. Měli by se svobodně a hrdě hlásit k těm, s nimiž se ztotožňují.

Skuteční socialisté by měli vždy bojovat proti rasismu vůči etnickým skupinám, a to v jakékoli zemi. Ať už se jedná o Romy v České republice, o muslimy v Británii, Makedonce v Řecku nebo Albánce v Makedonii a Srbsku. Rasová a etnická nenávist přináší jen rozpory mezi různými lidmi, nejistotu, násilí a v nejhorším případě i války. Pokud zůstanou pracující lidé etnicky či nábožensky rozdělení a přijde ekonomická krize, lidé začnou bojovat mezi sebou, zatímco panství vládnoucí třídy, která tuto krizi zavinila, se ještě více upevní. Dokud bude lid rozdělen, nemůže zvítězit. V jednotě je síla! Proto bychom se dnes měli v České republice postavit na obranu Romů, kteří jsou ve skutečnosti jen bezmocné oběti státní manipulace a diskriminace. A to jen proto, že se narodili s méně preferovanou barvou pleti.

➔ Světlana Simonoska

ISLAMOFOBIE – NOVÝ RASISMUS POSTAVENÝ NA STARÝCH PŘEDSUDECÍCH

TEORIE:

Je opravdu tak nepochopitelné, že se tolik muslimů v Británii cítí jako v obklíčení? Posledních třicet let musí čelit stále rostoucí islamofobii. Bulvární noviny i respektovaný tisk jsou plné senzačních příběhů o islámských teroristech, radikálních duchovních a muslimech, svádějících mladé bílé dívky. Domy muslimských rodin, mešity a dokonce i hřbitovy jsou častým terčem útoků. A nyní se

k této štvanci připojil i britský předseda vlády. Útok předsedy konzervativců je součástí mnohem širšího fenoménu – islamofobie jakožto formy rasismu, která tvrdí, že islám je neslučitelný s evropskými „osvěcenskými hodnotami“ jako je demokracie, lidská práva či rovnost žen a sexuálních menšin.

Muslimové se zkrátka nedokážou přizpůsobit životu v západních společ-

nostech, říkají tito rasisté. Jsou přirozeně netolerantní k těm, kteří nesdílejí jejich hodnoty, a proto mají sklon separovat se od okolní společnosti, žít v ghettech, nosit zvláštní oděvy (například šátky) a tím dávat najevo svou odlišnost.

Za nárůstem islamofobních projevů stojí především kombinace dvou trendů. Zaprvé státem sponzorovaný rasismus proti muslimům, který staví na starých

předsudcích. Politici rádi svalují vinu za svou vlastní neschopnost na někoho jiného, v tomto případě na to, co označují za islámskou kulturu.

PONÍŽENÍ

Když jsou muslimové nuceni stěhovat se do určitých městských čtvrtí, ať už ze záměru radnice či z nutnosti bránit se před útoky, jsou kritizováni za svou „neschopnost integrovat se“. Když se z důvodu nedostatku státního financování snižuje dostupnost vzdělání, slýcháme, že muslimové nejsou ochotni učit se jazyk svých „hostitelů“.

Od konce studené války je toto osočování kombinováno s ospravedlňováním imperialistických projektů v muslimském světě – procesu, který se dramaticky zintenzivnil s vyhlášením „války proti terorismu“ v roce 2001. A tak nyní nabízí Velká Británie stoupencům islámu dvě možnosti – buď budete „hodnými muslimy“ a budete akceptovat britskou zahraniční politiku na Blízkém východě i jinde, nebo budete považováni za „vnitřního nepřítele“ a budete vystaveni ustavičné perzekuci. Za loňský rok bylo v Británii na sto tisíc lidí vyšetřováno na základě podezření z terorismu, přesto nikdo z nich nebyl za tento trestný čin stíhán.

Druhým trendem je neschopnost liberální levice tomuto fenoménu čelit. Namísto toho často přijímá názor, že islám je ze své podstaty zpátečnický a nekompatibilní s „britskými hodnotami“, ačkoli tyto hodnoty jsou jen zřídka blíže specifikovány. Anti-rasismus lidí hlásících se k liberální levici se proto často nevztahuje na odpor proti islamofobii.

Někteří šli dokonce tak daleko, že srovnávají islám s fašismem. Již od roku 1984 se ve zvýšené míře objevují známky existence nového rasismu, namířeného zejména na muslimy. V tomto roce ředi-

tel základní školy ve městě Bradford Ray Honeyford napsal do konzervativního Salisbury Review dopis, který obsahoval například tvrzení, že špatný prospěch jeho muslimských žáků je dán kulturou, ze které vychází, a islámskými „rodinnými tradicemi“ a že „politická hyperkorektnost“ a „rasová lobby“ brání lidem otevřeně mluvit o problémech s rasovými a etnickými menšinami.

Více než 90 procent rodičů žáků Honeyfordovy školy bylo pákistánského či bangladéšského původu. Ty jeho výroky značně pobouřil a zorganizovali kampaň za jeho odvolání. Konzervativní tisk se za Honeyforda postavil a snažil se z něj udělat hrdinu bojujícího proti multikulturalismu na školách. Tehdy však neuspěl a Honeyford se již do školy nikdy nevrátil. Nicméně zobrazování lidí asijského původu obecně – a Muslimů zejména – jako „pologramotných“ a „zaostalých“ se stalo populárním rasistickým stereotypem.

Tyto předsudky ještě více zakořenily během krize, kterou vyvolalo vydání Rushdieho Satanských veršů v roce 1989. Tato kniha vyvolala mezi muslimy rozhořčení – íránský vůdce Ajatolláh Chomejní za ní Rushdieho dokonce odsoudil k trestu smrti. Pro mnoho muslimů se Satanské verše staly symbolem jejich ponižení a diskriminace – jak v Británii, tak po celém světě. Svůj hněv pak projevovali na demonstracích a pálením knihy. Následoval rasistický protiútok, kterému liberální levice nedokázala efektivně čelit. Někteří liberálové nedokázali oddělit Rushdieho právo vydat svou knihu od nutnosti bránit náboženské menšiny před hanobením.

Když v roce 2001 vypuklo v Bradfordu, Burnley a Oldhamu pouliční rasistické násilí, ukázalo se, že mnohým bývalým anti-rasistům přestal vadit rasismus

namířený proti muslimům. Například Julie Burchill, komentátorka Guardianu, se také přidala k výpadům proti islámu. Psala: „máme důvod, proč být vůči islámu podezřívaví a k jeho vyznavačům se chovat jinak než ke stoupencům jiných náboženství... Zatímco dějiny jiných náboženství jsou dějinami pokroku utlačovatelského tmářství směrem k toleranci, islám jde zcela opačnou cestou.“

Přirovnání islámského Východu ke středověkému barbarství a křesťanského Západu k pokrokovému osvícenství pak využily některé vlády k ospravedlnění své zahraniční politiky po 11. září 2001. Tento obraz jim posloužil ke snadnému zakrytí pravých důvodů konfliktů v arabském světě. Imperialistická politika Západu je tak prezentována jako osvobozování Blízkého a Středního východu od islamismu a islámského terorismu. Od tohoto okamžiku se začíná v Evropě šířit nová vlna islamofobie.

MAINSTREAM

Projevem této vlny je mimo jiné rapidní nárůst anti-muslimských nálad v Nizozemsku a Dánsku. Spadá do ní však také zákon zakazující muslimským dívkám nosit ve škole šátek, zákazy minaretů ve Švýcarsku či projevy německé kancléřky Merkelové o selhání multikulturalismu.

Ve všech zemích dochází k posunu, kdy mainstreamoví politici postupně přijímají ideje a rétoriku dříve používané výhradně okrajovými fašizujícími skupinami, což zároveň tradiční fašisty povzbuzuje k ještě větší radikalitě. V sázce je tak dnes velice mnoho – a to je velká výzva pro liberální levici.

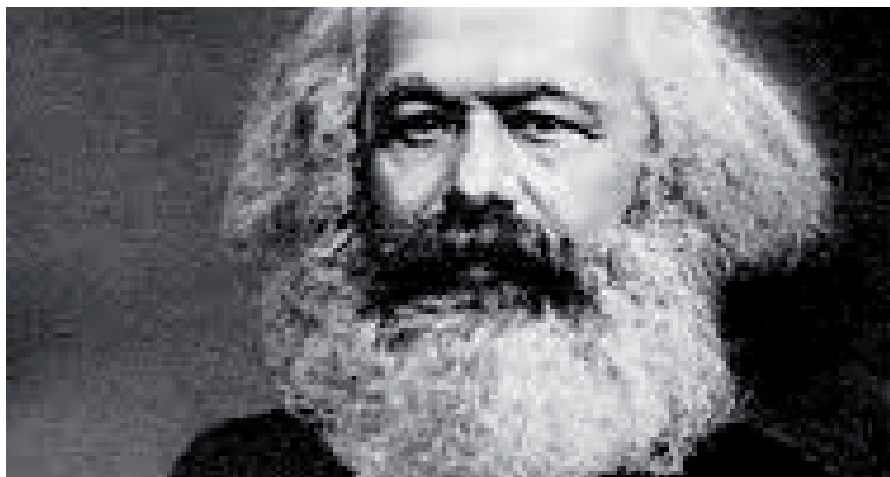
→ Yuri Prasad
Překlad: Štěpán Lohr

STÁTNÍ KAPITALISMUS: EKONOMIKA DĚLNICKÉHO STÁTU

TEORIE:

Přetiskujeme další kapitolu z analýzy minulého režimu, kterou vypracoval Tony Cliff ve své knize Státní kapitalismus v Rusku.

Předtím, než si popíšeme základní rysy ekonomiky dělnického státu, je nutné zmínit jeden velmi důležitý fakt. Marx a Engels očekávali, že revoluce začne ve vyspělých zemích. Předpokládali tedy, že nová společnost by měla být již od svého vzniku materiálně i kulturně vyspělejší než většina ostatních vyspělých kapitalistických zemí. Ne každá prognóza se však musí splnit. A tak se ani historie neměla odvíjet přesně podle Marxova a Engelsova očekávání. Nakonec to totiž bylo Rusko, jedna z nejzaostalejších kapitalistických zemí, kde revoluce vypukla jako první a kde se dělníci chopili moci, zatímco následující revoluce v rozvinutějších zemích byly poraženy.

TRANSFORMACE KAPITALISTICKÝCH VÝROBNÍCH VZTAHŮ NA SOCIALISTICKÉ VÝROBNÍ VZTAHY

Existují dva druhy výrobních sil: výrobní prostředky a pracovní síla. Rozvoj těchto výrobních sil za kapitalismu – centralizace kapitálu na jedné straně a socializace pracovního procesu na straně druhé – vytváří materiální podmínky nezbytné pro socialismus.

Ze všech výrobních vztahů, které za kapitalismu převládají – vztahy mezi jednotlivými kapitalisty, mezi kapitalisty a dělníky, mezi samotnými dělníky, mezi technikou a dělníky, techniky a kapitalisty, atd. – přechází do socialistické společnosti jen jeden. A sice vztah mezi dělníky ve výrobním procesu. Dělníci sjednocení skrze společenský výrobní proces se tak stávají základem nových výrobních

vztahů. Některé kapitalistické výrobní vztahy se zruší odstraněním kapitalistů, zatímco jiné, jako např. postavení „nové střední třídy“ (technici, účetní, atd.) ve společnosti, získají zcela novou podobu.

„Nová střední třída“ představuje část výrobních sil, a jako taková je nezbytnou součástí výroby. Nicméně, její postavení v hierarchii kapitalistické společnosti je jen přechodné, stejně jako je přechodný kapitalismus. Socialisté zcela odstraní její nadřazené postavení vůči proletariátu ve výrobním procesu. Nový vztah se vytvoří i mezi dalšími činnostmi nezbytnými pro socialistický výrobní způsob – mezi duševní a manuální prací. Tyto nové vztahy (jimiž se budeme podrobněji zabývat později) se začínají formovat v přechodném období.

Řečeno Marxovými slovy: „Dělnická třída, která je součástí výrobních sil i kapitalistických výrobních vztahů zároveň, se stává základem nových výrobních vztahů a je východiskem pro rozvoj výrobních sil na základě těchto vztahů.

Ze všech faktorů výroby je největší silou samotná revoluční dělnická třída. Organizace všech revolučních elementů jakožto třídy předpokládá existenci výrobních sil, které se mohou zrodit v lůně staré společnosti.“

DĚLBA PRÁCE A ROZDĚLENÍ NA TŘÍDY Engels píše:

„V každé společnosti, kde se výroba vyvinula spontánně – a to je případ i naší současné společnosti – nekontrolují výrobci

výrobní prostředky, ale výrobní prostředky kontrolují výrobce. V takové společnosti se veškerý pokrok ve výrobě nutně obrací proti výrobcům a ještě více ho podřizuje výrobním prostředkům. To platí ze všeho nejvíce pro rozvoj dělby práce, který začal ještě předtím, než se objevil velkopřmysl.“

Dělba práce, vyjádřená oddělením duševní práce od manuální, má jen historicky přechodnou povahu. Své kořeny však má v odloučení výrobců od výrobních prostředků a ve výsledném antagonismu těchto dvou prvků. Slovy Marxe:

„Duchovní potence výroby se rozvíjejí po jedné straně, protože po mnoha jiných stránkách úplně zanikají. Co dříve dělníci ztrácejí, to se proti nim soustřeďuje v kapitálu. Výsledkem manufakturní dělby práce je to, že se duchovní potence materiálního výrobního procesu stavějí proti dělníkům jako cizí vlastnictví a síla, která je porobuje. Tento proces odluky začíná v jednoduché kooperaci, kde kapitalista zastupuje vůči jednotlivému dělníkovi jednotu a vůli společenského pracovního tělesa. Vytvíjí se dále v manufaktuře, která dělníka znetvořuje, tím že ho přeměňuje v dílčího dělníka. Vrcholí ve velkém průmyslu, který odděluje vědu jako samostatnou výrobní potenci od práce a nutí ji sloužit kapitálu.“

Úplné vítězství socialismu znamená úplné zrušení dělby práce na duševní a manuální. Je zřejmé, že toto nelze učinit okamžitě po socialistické revoluci. Avšak dělnická kontrola výroby vytvoří most mezi duševní a manuální prací a stane se výchozím bodem pro jejich budoucí syntézu a úplné odstranění tříd.

Zde se dostáváme k problému, který je z hlediska transformace výrobních vztahů zásadní – spojovací most mezi duševní a manuální prací.

DĚLNÍCI A TECHNICI

Technici představují nezbytně nutný faktor ve výrobním procesu. Jsou velmi důležitou součástí výrobních sil společnosti, ať už té kapitalistické nebo komunistické. Za kapitalismu, jak jsme již řekli, vytvářejí technici určitou vrstvu, která má své místo ve výrobní hierarchii a je nadřazena vůči manuální práci. Jejich monopolní postavení v „duševním procesu výroby“ (jak to nazval Bucharin) je výsledkem oddělení dělníků od výrobních prostředků na jedné straně

a zespolečnění práce na straně druhé. Socialisté kapitalistickou hierarchii zruší. V přechodném období sice bude v jistém smyslu existovat i nadále, ale v jiném smyslu bude zrušena. Pokud totiž zůstane duševní práce výsadou jen malého počtu lidí, budou hierarchické vztahy nadále existovat v továrnách, na železnici, atd. i po proletářské revoluci. Na druhou stranu však bude kapitalistická hierarchie nahrazena dělnickým státem, tj. dělníky jako celkem. Technici tak budou podřízeni dělníkům a nadřazenost duševní práce bude v tomto smyslu zrušena. Dělnická moc nad techniky znamená podřízení kapitalistických prvků socialismu. Čím účinnější dělnická kontrola bude a čím vyšší bude materiální a kulturní úroveň, tím více bude podlomeno monopolní postavení duševních pracovníků. To povede až k úplnému odstranění a sloučení duševní a manuální práce.

Již klasické marxismu uváděli, že vzhledem k dvojí úloze techniků ve vztahu k dělníkům v procesu výroby, bude podřízeni techniků zájmům celé společnosti jednou

z největších potíží nové společnosti. Jak napsal Engels: "Pokud ... nás válka přivede k moci předčasně, budou technici našimi hlavními nepřáteli. Budou se nás snažit oklamat a zradit všude kde to půjde, a my budeme muset proti nim použít teroru, abychom je donutili spolupracovat."

PRACOVNÍ DISCIPLÍNA

Každá forma společenské výroby potřebuje koordinaci práce různých lidí, kteří se na ni podílejí. Jinými slovy, každá forma společenské výroby vyžaduje disciplínu. Za kapitalismu se tato disciplína projevuje jako vnější donucovací moc. Jako moc, kterou má kapitál nad dělníky. Za socialismu bude disciplína důsledkem uvědomění a stane se zvykem svobodných lidí. V přechodném období bude disciplína výsledkem jednoty obou těchto prvků – uvědomění i nátlaku. Lidové masy si vědomě vybudují vlastní státní instituce a kolektivní vlastnictví výrobních prostředků, tj. vlastnictví dělnického státu, bude v pracovní kázní představovat prvek uvědomění. Zároveň se dělnická třída jako celek

prostřednictvím svých orgánů – sovětů, odborů, atd. – projeví jako donucovací moc, jež bude dohlížet na dodržování disciplíny jednotlivých dělníků ve výrobě. Individuální spotřeba a „buržoazní princip“ distribuce zboží bude sloužit jako nástroj k vynucování disciplíny.

Technici, dozorcí atd. mají v pracovní disciplíně zvláštní místo. Za kapitalismu představuje dozorce převodovou páku, díky které vyvíjí kapitalista na dělníka nátlak. Za komunismu nebude dozorce plnit žádnou donucovací funkci. Jeho vztah k dělníkům bude podobný spíše vztahu mezi dirigentem a jeho orchestrem. Pracovní kázeň bude založena na uvědomění a zvyku. V přechodném období budou dělníci pracovní disciplínu určovat a současně se jí budou sami podřízovat. Budou v tomto smyslu jak jejím subjektem tak objektem. Naproti tomu technici budou sloužit jen jako převodová páka – tentokrát dělnického státu, ale zároveň budou ve výrobě dělníky organizovat.

➔ Vítězslav Lamač

TABÁKOVÉ PLANTÁŽE

ZE ZAHRANIČÍ:

Pěstování tabáku a výroba tabákových výrobků je jedním z nejhorších příkladů toho, jak funguje globální kapitalismus. Tabákové korporace se v honbě za ziskem neštítí ani využívání dětské práce, ničení zdraví pracovníků, odlesňování krajiny, ničení půdy, používání nebezpečných pesticidů ap.

PŘÍKLAD Z UGANDY

V názvu článku, který vydala African Press International 20. srpna 2010, který se dá přeložit jako: „Lesní porost v Ugandě vymírá tak rychle, jak tabákový průmysl roste“, se píše o tom, co pěstování tabáku přineslo, nebo spíš odneslo a odnáší tomuto kraji. V Ugandě má tabákový průmysl na svědomí ekologickou katastrofu. Místní farmáři začali pěstovat ovocné stromy, nikoliv kvůli ovoci, ale kvůli jejich dřevu, které se používá jako palivo při sušení listů tabáku. Když projíždíte oblastí

s pěstebními plochami tabáku, mimo Národní park Murchison Falls, sotva narazíte na přirozené lesy. Původní stromy byly vykáceny. Větší, člověkem vysázené lesy patří tabákové korporaci British American Tobacco Uganda Ltd. (BATU), která prodává dřevo tabákovým farmářům. Tamní vláda přivírá oči nad vlivem tabákových korporací na životní prostředí, kvůli pracovním příležitostem a krátkodobým příjmům, které tabákové firmy přinášejí. V r.2009 se ze země vyvezlo 32 000 tun tabákových listů. Navzdory tomu,

že tabák produkuje značné množství místních zemědělců, Národní zemědělská výzkumná organizace (National Agricultural Research Organization (NARO)), což je Ugandský čelní výzkumný ústav, nemůže pěstování tabáku regulovat, jak je tomu v případě jiných plodin. Tabákové společnosti s miliardami dolarů na kontech mají „zelenou“. Dr. Julius Mukalazi, ředitel výzkumu na Zemědělském výzkumném a vývojovém institutu (Zonal Agricultural Research and Development Institute in West Nile), řekl, že efekt toho, jak tabákové

firmy vyčerpaly přirozené porosty lesů, je katastrofální. Nyní kácí i mangovníky. „V budoucnu nebudeme mít ovoce“, řekl Dr. Mukalazi. Dále řekl, že BATU a další společnosti musí přijít s programy na zmírnění následků jejich činnosti, jako je agrolesnictví, pěstování lesů na palivové dříví a jako zdroj krmiv pro hospodářská zvířata a tyto programy by měly být začleněny pod NARO. Nicméně, když se Dr. Mukalazi ptal BATU na jejich plány ohledně zalesňování, nebylo mu odpovězeno. British American Tobacco Comp. představila tabák farmářům v oblasti západního Nilu coby tržní plodinu již v roce 1927.

MOHLO BY SE PĚSTOVAT, ALE...

Oblast v Ugandě je úrodná a vhodná pro pěstování ovoce, jako např. mango, citrusy a mučenka, které jsou vhodné i k průmyslovému využití. Obiloviny, maniok, brambory, sladké brambory a dýně jsou dalšími cennými plodinami, které ze zde mohou pěstovat a jejich přebytky by mohly být prodávány i na trzích v Kongu a Jižním Súdánu. Oblast je vhodná i ke včelaření, pěstování kávy a bavlny. Zemědělci však dávají přednost pěstování tabáku, jelikož tabákové korporace jim za to dávají pobídky. Ugandští aktivisté upozorňují na problémy, za které mohou tabákové korporace, ale tabákové firmy nabízejí stipendia a smlouvy se zemědělci, a podléhají se na sociálních projektech, čímž si zajišťují to, že veřejnost je lépe přijímá.

PLOCHY LESŮ

Dle Lesnické politiky (Forestry Policy), v r. 2001 měla Uganda 4,9 milionů hektarů (ha) přirozeného lesního porostu, což je 24 % z celkové výměry půdy, z níž stát vlastní 1,9 milionů ha v rámci lesního hospodářství, či v národních parcích. V srpnu 2010 bylo v Ugandě již jen 740 000 ha lesů. Odhaduje se, že 830 000 m³ kulatiny se zde vytěží každý rok.

DALŠÍ ZEMĚ

Tabák se pěstuje hlavně v rozvojových zemích. Tam je levná pracovní síla, malá nebo žádná ochrana pracovníků a životního prostředí. To vše nahrává bohatým tabákovým korporacím, kterým jde jen o jejich zisky bez ohledu na to, co svou činností způsobují. Problémy, jaké jsou s pěstováním tabáku spojené v Ugandě jsou i jinde. Velkým pěstitelem tabáku je Čína, Afrika, Indie a také státy Latinské Ameriky. Brazílie je po Číně, druhým největším producentem tabáku. Roku 2000 byl v Brazílii sklizen tabák z 310 462 ha půdy a sklídilo se 579 727 tun tabáku. V Brazílii se každý rok pokácí kvůli tabáku 60 milionů stromů. Na

workshopu v Dháce, hlavním městě Bangladéše, pořádaném letos v březnu, uvedl Taifur Rahman z kampaně za děti bez tabáku (Campaign for Tobacco-Free Kids), že cca 30 % odlesňování v Bangladéši, má na svědomí tabáková produkce.

TROCHA ČÍSEL

Každý rok je kvůli pěstování tabáku vykáceno 500 000 akrů (cca 202 343 ha) lesů. Každý rok je spotřebováno 82,5 milionů m³ tropického dřeva na výrobu tabáku. Výroba 300 cigaret stojí život 1 strom. Téměř 8 liber (3,7 kg) dřeva je potřeba k vysušení 1 libry (0,454 kg) tabáku. Cca 600 milionů stromů každý rok je pokáceno jen kvůli fermentaci a vysoušení tabáku. Toto číslo však nezahrnuje stromy, které se každý rok vykácí na výrobu 275 miliard cigaretových krabiček, cigaretového papíru, či na reklamy na tabákové výrobky. Stroje při výrobě cigaret spotřebují až 6,4 kilometrů papíru za hodinu, kdy rolují cigarety a balí je do krabiček.

NÁSLEDKY ODLESŇOVÁNÍ

Odlesňování související s pěstováním rostlin tabáku (*Nicotiana tabacum*) neprobíhá jen kvůli prostoru na jeho pěstování, ale i kvůli jeho sušení a fermentaci, kdy listy zhnědnou a získají aroma.

Do nejvíce odlesňováním postižených zemí patří Keňa, Tanzanie, Malawi, Brazílie a Uganda. Odlesňování je hlavním důvodem zvýšení emisí oxidu uhličitého, což má také za následek globální oteplování. Eroze půdy je další následek odlesňování. Přináší sebou záplavy a odplavení orné půdy. Odlesňování samozřejmě znamená i úbytek životního prostředí pro rostliny a živočichy. Zaniká tak přirozená druhová rozmanitost. Lidé používají dřevo také k topení – k životu, ale kvůli velkému odlesňování kvůli pěstování a vysoušení tabáku mají s jeho sháněním problémy. Některé tabákové firmy přišly s výsadbou stromů, ale sázejí stromy, které nejsou původní, jako např. rychle rostoucí eukalypty a cypřiše, což negativně ovlivňuje biologickou rozmanitost a může to mít vliv na úroveň hladiny vody. Množství tropického dřeva, které je spotřebováno jen pro vykuřování tabáku při fermentaci a sušení je větší, než množství dřeva, které je z tropických oblastí celosvětově vyváženo.

PŮDA PO TABÁKU

Následkem pěstování tabáku se půda v které roste, stává náchylná k větrné a vodní erozi, a proto je tato půda někdy po tabáku nevhodná pro pěstování potravinářských plodin. Také vysoká náročnost tabáku na živiny půdu vyčerpává. Dle Floridské státní univerzity je potřeba čekat 3

roky, než je půda opět vhodná k pěstování. Po dvou sklizních tabáku je půda natolik vyčerpaná, že zemědělci zničí další kus lesa, aby na něm dále tabák pěstovali.

PESTICIDY A HNOJIVA

V rozvojových zemích se používají pesticidy, které jsou pro nebezpečnost zakázané např. v EU. Tabák je velmi náročný na výživu a na jeho pěstování je potřeba více hnojiv, než na celou řadu plodin. Pesticidy a hnojiva se kromě půdy dostávají i do řek a spodních vod a znečišťují je. Kontaminuje se pitná voda a potravní řetězec. Tyto látky také mohou ovlivnit genetickou odolnost hmyzu přenášejícího nemoci jako je malárie, což může ztížit boj proti nim. WHO (Světová zdravotnická organizace) vyjádřila znepokojení nad neuropsychiatrickými vlivy na pěstitele tabáku, z vystavení vlivu organo – fosfátovým pesticidům, které se dle studií vyznačují zvýšenými počty depresí a sebevražd v Brazílii mezi pěstiteli tabáku. Studie dětí pracujících na tabákových plantážích v Mexiku u nich zjistila vysokou míru depresí a anémie. Mezi nebezpečné pesticidy (které se používají i v USA) patří např. Aldicarb – extrémně jedovatý, velmi malá dávka je smrtelná pro člověka a v používané formě obsahuje i dichlormethan – karcinogen toxický pro ptáky, ryby, včely a žížaly. Používá se i Imidacloprid, pesticid blokuje centrální nervový systém hmyzu a je také vysoce toxický. Chlorpyrifos ovlivňující nervový systém je spojován s lidskými vrozenými vadami, genetickým poškozením krve a lymfatických buněk. 1,3 dichlorprop, další vysoce toxická látka, způsobující dýchací potíže i poškození ledvin. Methylbromid má být zakázán do roku 2015, poškozuje totiž ozónovou vrstvu. V r. 1997 bylo použito na tabáková pole na celém světě více než

2 475 tun této látky.

PRÁCE NA PLANTÁŽÍCH

Práce na tabákových plantážích je těžká a špatně placená. V rozvojových zemích na nich pracují hodně ženy a děti. V případové studii o Brazílii z r. 1998 se píše, že tabákové firmy poskytují zemědělcům osivo a hnojiva za dotované ceny a technické poradenství. Za to jsou však farmáři pod přísným dohledem a musí se právně zavázat, že semena, hnojiva a pesticidy budou kupovat pouze od společnosti, s kterou uzavřeli smlouvu, a také, že tabák prodají jen této společnosti, která si určuje i jak bude půda zpracována atd.. Velké tabákové firmy si určují výkupní ceny a tvrdě trestají farmáře, když se rozhodnou prodat jinde. Pracovníci plantáží velmi často nepoužívají žádné ochranné pomůcky při práci s pesticidy a nedodržuje se bezpečnost práce. Ve studii se píše, že tabákové firmy sice prodávají ochranné obleky, avšak jeden stojí 37 dolarů, což je jedna třetina toho, co průměrný pěstitel tabáku vydělá za měsíc. Pracovníci často neví, jak s pesticidy správně zacházet a dochází k otravám. Děti a ženy, které na tabákových plantážích pracují jsou nejvíce ohrožené. Jsou levnou pracovní silou a tak jsou ve velkém využívání. Na plantážích pracují i celé rodiny, po boku rodičů těžce pracují i malé děti. Ve zprávě z r. 2009 organizace Plan international (PI), která pomáhá podporovat dětská práva a bojuje za konec dětské chudoby, se píše, že dětští pracovníci na tabákových plantážích jsou vystaveni vysoké úrovni otravy nikotinem, která se rovná soti cigaretám denně. Četné studie na zvířecích mláďatech prokázaly, že podávání nikotinu během dětství a dospívání vytváří dlouho trvající změny ve struktuře a funkci mozku, stejně jako změny v chování, které nejsou pozorovány u dospělých po vystavení nikotinu.

ZELENÁ TABÁKOVÁ NEMOC

Velmi nebezpečná je tzv. Zelená tabáková nemoc (GTC -Green Tobacco Sickness), které jsou vystaveni pracovníci na tabákových plantážích. GTC je profesní otrava nikotinem organismu u lidí, kteří pracují na tabákových plantážích. Vzniká tak, že pracovníci při kontaktu s rostlinou tabáku absorbují nikotin přes kůži a ten se jim dostane do krevního oběhu. Potíže vyvolává i vdechování prachu z tabáku při jeho sušení a zpracovávání. GTS se projevuje nevolností, zvracením, bolestí hlavy, svalovou slabostí a závratěmi. Tyto příznaky bývají doprovázeny kolísáním krevního tlaku a srdeční frekvencí. Bříchními křečemi, zimnicí, zvýšeným pocením, sliněním, vyrážkou a dýchacími potížemi. Pracovníci také uvádějí nespavost a nechutenství. Děti pracující na tabákových polích jsou k této otravě více náchylné. U dospělých osob je smrtelná dávka nikotinu 40 až 60 miligramů.

DĚTI V MALAWI

Ve zprávě Plan International nazvané: „Těžká práce, malý plat a dlouhé hodiny“ (Hard work, little pay and long hours) se píše, že i malé děti na tabákových plantážích v Malawi pracují i 12 hodin denně a za těchto 12 hodin tvrdé práce dostanou 17 US centů. Odhaduje se, že cca 78 000 dětí na těchto plantážích pracuje. Děti, které se zúčastnili průzkumu PI uvedli, že musí pracovat, aby pomohli své rodině, která trpí nedostatkem potravin, oblečení, potřebují opravit své domovy a nakoupit osiva a hnojiva pro svá políčka. Peníze také používají na školné a školní pomůcky. Stejně jako fyzické a sexuální zneužívání ze strany zaměstnavatelů uváděli i nevědomky příznaky GTS. Děti uváděli symptomy jako silná bolest hlavy, bolest břicha, svalová slabost, kašel a dušnost. Jedno dítě uvedlo: „Někdy cítíte, že nemáte dost dechu, nemáte dost kyslíku. Dostanete se do bodu, kdy nemůžete dýchat kvůli bolesti v hrudníku. Potom zvracíte krev. Nakonec to odezní a vám zůstane bolest hlavy.“ Děti, s kterými dělal PI tuto studii do značné míry neznali pravou příčinu svých zdravotních problémů. Mluvili i o tom, že je nadřizení bijí holemi a kopou. Také jim zadržují jídlo a slovně je urážejí, což často souvisí s tím, že jsou sirotci. Mluvili také o sexuálním zneužívání. Nadřizený využil svou moc a donutil dívku k sexu výměnou za více peněz, jídla a pozdější příchody do práce. Dívky popisovaly, že když pracovali na farmě, bydlely odděleně od rodičů a majitelé, nebo nadřizení je v noci znásilnili. Děti také mluvili o potížích s nespavostí, nočními můrami, o neustálém smutku a pocitech bezmoci

a postrádání kontroly. Děti také zažívají ze strany dospělých i vrstevníků diskriminaci, přičemž jsou obvykle označovány za nemyté (nedostatečný přístup k mýdlu a vodě na farmách) a hloupé (protože nechodí do školy).

PHILIP MORRIS USVĚDČEN HUMAN RIGHTS WATCH (HRW)

Philip Morris (PM) byl nucen přiznat, že dětští desetiletí pracovníci pracovali dlouhé hodiny na tabákových farmách v Kazachstánu, s nimiž měla tato firma smlouvu. Dle HRW, migrující pracovníci na těchto farmách byli většinou ze sousedního Kyrgystánu. Pracovní podmínky připomínaly nucené práce. Farmy zabavili dělníkům pasy a často jim za práci neplatili. Ve zprávě se také píše o 72 dětských pracovnících. V r. 2009 koupila PM z farem v Kazachstánu 1 500 tun tabáku.

HLAD

V rozvojových zemích trpí lidé hladu a podvýživou. Řada těchto zemí je závislá na dovozu potravin ze zahraničí a mnoho chudých lidí si je nemohou dovolit koupit. Základní princip trhu však velí vyrábět to, po čem je poptávka. A protože hladovějící lidé ve třetím světě nemají peníze, je produkce tabáku pro vyspělé země mnohem lukrativnější než produkce potravin. Je smutnou ironií, že v zemích, kde lidé umírají hladu, se na úrodných plochách pěstuje ve velkém tabák. Uvažme jen, že kdyby se na plochách, kde se po celém světě pěstuje tabák, pěstovali potravinářské plodiny, mohli by teoreticky poskytnout potravu pro cca 12 milionů lidí každý rok.

→ Dana Hladíková

CITÁT MĚSÍCE

”

„Rusové přišli k jaderné elektrárně v Three Mile Island a řekli, že taková nehoda se v Sovětském svazu nemůže stát. Pak přišli Japonci do Černobylu a řekli: „My v Japonsku nemáme takový typ reaktoru.““

Bývalý člen Komise pro jadernou bezpečnost Spojených států Peter Bradford

★ PROTI KAPITALISMU

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948–89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

★ ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhuje systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

★ SOLIDARITA

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy

kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracující třídy a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

★ REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

Solidarita

DEMONSTRACE

VLÁDA PROTI LIDEM, LIDÉ PROTI VLÁDĚ

**SOBOTA 7. KVĚTNA,
NÁM. JANA PALACHA, PRAHA,
14.00 HODIN**

POVAŽUJETE
SOUČASNOU
VLÁDU ZA NE-
SPRAVEDLIVOU,
ASOCIÁLNÍ
A NEKOMPETENTNÍ?

**I VY SE MŮŽETE
BRÁNIT! POJĎTE
PROTI NÍ DEMON-
STROVAT S NÁMI!**

**DALŠÍ DEMON-
STRACE BUDE
7. KVĚTNA 2011
OD 14:00 DO
20:00 V PRAZE
NA NÁMĚSTÍ JANA
PALACHA.**

**SLEDUJTE WEBOVOU
STRÁNKU PROALTU!**

www.proalt.cz

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR

NE základnám
www.nezakladnam.cz

www.proalt.cz

Předplatte si Solidaritu

☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč
(včetně poštovného – dotujeme polovinu)

☐ Distribuční předplatné
– chci si předplatitexemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita,
Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz.
Info: 775 205 682

Přidejte se k SocSol

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách
☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita,
Poste restante, 160 41 Praha 6.